Forvaltningsrevisjon
August 2026

Barnehage

Arbeid med barn med behov for tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring, godt psykososialt barnehagemiljø og bemanning.

Ål kommune

Viken
kommunerevisjon

Sammendrag

Bakgrunn og formål

Kontrollutvalget i Ål kommune vedtok i møte den 18. november 2025, sak 35/25 å gjennomføre en forvaltningsrevisjon av barnehagesektoren. Formålet var å undersøke om kommunen har systemer, rutiner og ressurser som sikrer tidlig hjelp og støtte til barn med behov for dette, et godt psykososialt miljø i barnehagene og tilstrekkelig bemanning med riktig kompetanse.

Problemstilling

Dette vil bli forsøkt svart ut ved hjelp av følgende problemstillinger.

Prosjektet foreslås med følgende problemstillinger:

1. *Sikrer kommunen at det arbeides forebyggende med og mot barn som har behov for tidlig hjelp og støtte til utvikling og læring, herunder*
    a) *Også se på om det arbeides forebyggende med det psykososiale miljøet*
2. *Sikrer kommunen at barnehagene i kommunen iverksetter tilstrekkelige tiltak for å rekruttere og beholde riktig og tilstrekkelig ansatte med rett kompetanse?*

Metode

Undersøkelsen bygger på dokumentanalyse, intervjuer og spørreundersøkelse. Revisjonen gjennomgikk 95 dokumenter, blant annet planer, rutiner, vedtak, sakkyndige vurderinger og enkeltsaker. Det ble intervjuet 27 ansatte og ledere fra barnehagene, PPT, Familiens Hus og administrasjonen. I tillegg ble det sendt en spørreundersøkelse til foresatte med barn i kommunale barnehager. Undersøkelsen fikk 44 svar og er derfor tillagt mindre vekt enn dokumentanalyse og intervjuer.

Hovedfunn

Revisjonen viser at kommunen har etablert tydelige systemer og rutiner for forebyggende arbeid og tidlig innsats. Barnehagene arbeider systematisk med observasjon, kartlegging og oppfølging av barn som trenger ekstra støtte, og samarbeidet med PPT og andre hjelpetjenester fungerer godt.

Kommunen har også etablerte rutiner for spesialpedagogisk hjelp. Barn kartlegges, foresatte involveres og vedtakene som er gjennomgått oppfyller i hovedsak lovkravene. Samtidig avdekket revisjonen at spesialpedagogiske timer kan falle bort som følge av bemanningsutfordringer, uten at dette registreres systematisk. Det er også uklart hvordan kommunen samlet følger opp resultater og kvalitet på området.

Arbeidet med det psykososiale miljøet fremstår som godt. Barnehagene har planer, rutiner og tiltak for å forebygge krenkelser og fremme trivsel og inkludering. De fleste foresatte som svarte på undersøkelsen opplever at barna har det trygt og godt i barnehagen, selv om enkelte oppgir erfaringer med krenkelser eller usikkerhet om oppfølgingen.

På bemanningsområdet oppfyller kommunen de formelle kravene, men revisjonen avdekker utfordringer knyttet til rekruttering, bruk av dispensasjoner, tilgang på vikarer og stabil bemanning gjennom dagen.

Dette påvirker både kvaliteten på tilbudet og muligheten til å gjennomføre spesialpedagogiske tiltak som planlagt.

Konklusjoner

Revisjonen konkluderer med at kommunen i stor grad sikrer forebyggende arbeid, tidlig innsats, spesialpedagogisk hjelp og et godt psykososialt miljø. PPT fremstår som en viktig støttefunksjon for barnehagene. Samtidig er det forbedringsbehov knyttet til oppfølging av spesialpedagogiske vedtak, dokumentasjon av resultater og kvalitet, samt rekruttering og bemanning. Kommunen har etablert tiltak for kompetanseutvikling og rekruttering, men disse er ikke tilstrekkelige til å sikre stabil tilgang på kvalifisert personale og robust bemanning i praksis.

Anbefalinger

Revisjonen anbefaler kommunen ved rådmannen følgende:

- å styrke systematisk oppfølging og kvalitetsvurdering av tidlig innsats på tvers av barnehagene, for å sikre mer enhetlig praksis og bedre dokumentert effekt.
- etablere tydelige rutiner for å følge opp at vedtak om spesialpedagogisk hjelp gjennomføres som forutsatt, herunder også registrering av gjennomførte og bortfalte timer.
- utvikle bedre samlede oversikter over innhold og resultater av den spesialpedagogiske hjelpen på kommunenivå, slik at dette kan brukes aktivt i styring og forbedringsarbeid.
- styrke arbeidet med rekruttering og stabilisering av kvalifisert personale, blant annet ved å forbedre tilretteleggingen for videreutdanning og redusere behovet for dispensasjoner.
- sikre en mer robust bemanningssituasjon i barnehagene, slik at tilstrekkelig bemanning opprettholdes gjennom hele dagen.
- videreutvikle et allerede godt arbeid med det psykososiale miljøet ved å styrke avdekking, oppfølging og informasjon til foresatte i alle tilfeller som gjelder krenkelser.

Rådmannens uttalelse

Rådmannen uttaler at rapporten i hovedsak gir et balansert bilde av barnehagesektoren i Ål kommune. Rådmannen er positiv til at revisjonen konkluderer med at kommunen har etablerte systemer, rutiner og samarbeidsstrukturer som i stor grad sikrer tidlig innsats, spesialpedagogisk hjelp og et godt psykososialt miljø. Samtidig deler rådmannen vurderingen av at det er behov for videre arbeid med dokumentasjon, kvalitetsoppfølging og rekruttering av kvalifisert personale. Det understrekes også at rekrutteringsutfordringer i barnehagesektoren er en nasjonal utfordring som ikke alene kan løses lokalt.

Innhold

Sammendrag ... 2
1. Innledning ... 5
1.1. Bakgrunn for prosjektet ... 5
1.2. Formål og problemstillinger ... 5
1.3. Avgrensning av undersøkelsen ... 5
1.4. Definisjoner ... 5
2. Metode ... 6
2.1. Dokumentanalyse ... 6
2.2. Intervju ... 7
2.3. Spørreundersøkelse ... 7
2.4. Dataenes pålitelighet og gyldighet ... 8
3. Revisjonskriterier ... 10
3.1. Problemstilling 1 ... 10
3.2. Problemstilling 2 ... 13
4. Kort beskrivelse av barnehagesektoren ... 15
5. Tidlig innsats, spesialpedagogisk hjelp og PPT ... 16
5.1. Tidlig innsats ... 16
5.1.1. Vurdering og konklusjon ... 19
5.2. Spesialpedagogisk hjelp ... 20
5.2.1. Vurdering og konklusjon ... 23
5.3. PPT ... 25
5.3.1. Vurdering og konklusjon ... 27
6. Psykososialt miljø ... 28
6.1.1. Vurdering og konklusjon ... 33
7. Bemanning ... 35
7.1.1. Vurdering og konklusjon ... 39
8. Oppsummering og konklusjon ... 42
9. Anbefalinger ... 44
Referanser ... 45
Vedlegg 1 – Uttalelse fra kommunedirektøren ... 47

1. Innledning

1.1. Bakgrunn for prosjektet

Kontrollutvalget i Ål kommune fattet i møte den 18. november 2025, sak 35/25 vedtak om at Viken kommunerevisjon (VKR), skal gjennomføre et forvaltningsrevisjonsprosjekt innen området forebyggende og systemrettet arbeid med barn med behov for tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring.

1.2. Formål og problemstillinger

Prosjektets formål er å kontrollere om Ål kommune og barnehagene har system, rutiner og ressurser for å ivareta barn med behov for tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring utvikling og læring på et utvalgte områder.

Dette vil blir forsøkt svart ut ved hjelp av følgende problemstillinger.

Prosjektet foreslås med følgende problemstillinger:

1. *Sikrer kommunen at det arbeides forebyggende med og mot barn som har behov for tidlig hjelp og støtte til utvikling og læring, herunder*
    a) *Også se på om det arbeides forebyggende med det psykososiale miljøet*
2. *Sikrer kommunen at barnehagene i kommunen iverksetter tilstrekkelige tiltak for å rekruttere og beholde riktig og tilstrekkelig ansatte med rett kompetanse?*

1.3. Avgrensning av undersøkelsen

Som det går fram av problemstillingene i kulepunktene i kapittel 1.2, er det vedtatt relativt konkrete problemstillinger for forvaltningsrevisjonen. Vi presiserer at prosjektet kun tar for seg de områder og temaer som faller inn under de problemstillingene som fremgår av kapittel 1.2. Vurderinger og konklusjoner omfatter derfor bare disse avgrensede definerte områdene eller temaene.

Det er med andre ord ikke tale om en fullstendig gjennomgang av de kommunale tjenestene på området for revisjonen som tilbys innbyggerne i kommunen.

1.4. Definisjoner

Barnehagemyndighet - kommunens rolle som offentlig myndighet etter barnehageloven, med ansvar for å godkjenne, føre tilsyn med og veilede både kommunale og private barnehager, slik at virksomheten drives i samsvar med gjeldende regelverk.

Tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring – Tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring i barnehagen viser til barnehagens ansvar for å oppdage, følge opp og tilrettelegge for barn som har, eller står i risiko for å få, utfordringer i sin utvikling, læring eller deltakelse i fellesskapet. Formålet er å fremme barns språklige,

sosiale og helhetlige utvikling, samt å redusere risikoen for at vansker utvikler seg eller forsterkes, i tråd med barnets beste

Psykososialt miljø – Det psykososiale miljøet i barnehagen viser til barnas opplevelse av trygghet, trivsel, inkludering og tilhørighet i barnehagens fellesskap, samt kvaliteten på samspillet mellom barn og mellom barn og ansatte. Et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø er en grunnleggende forutsetning for barns lek, utvikling og undervisnings- og læringsmiljø i barnehagen.

Pedagogisk bemanning - Pedagogisk bemanning i barnehage viser til antall ansatte med barnehagelærerutdanning eller tilsvarende pedagogisk kompetanse som er nødvendig for at barnehagen kan drive en forsvarlig og tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. Den pedagogiske bemanningen skal sikre at barnehagen ivaretar sitt ansvar for planlegging, gjennomføring, vurdering og utvikling av det pedagogiske arbeidet, samt barns behov for omsorg, lek, læring, medvirkning og utviklingsstøtte.

Bemannings normen - Bemanningsnormen i barnehagen er et lovfestet minstekrav til antall ansatte i forhold til antall barn og barnas alder, og har som formål å sikre tilstrekkelig bemanning for at barnehagen kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.. Normen gjelder grunnbemanningen, det vil si ansatte som arbeider direkte med barnegruppen i det ordinære barnehagetilbudet.

2. Metode

Forvaltningsrevisjon utført av Viken kommunerevisjon IKS gjennomføres, dokumenteres, kvalitetssikres og rapporteres i samsvar med kommuneloven og god kommunal revisjonsskikk [1].

Prosjektet er gjennomført av revisjonens egne ansatte på bakgrunn av kravene som stilles til gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Det vil si at gjennomgangen er basert på "RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon" som er vedtatt av NKRF.

Samtlige revisorer som har deltatt i prosjektet er løpende vurdert å være uavhengige, habile og objektive, jf. RSK 001 punkt 3.

Informasjonen som er presentert i dette prosjektet, er hentet inn gjennom dokumentanalyse, intervju og spørreundersøkelse.

Vi viser kapittel 1.3 for eventuelle avgrensinger i prosjektets omfang.

2.1. Dokumentanalyse

Dokumentene som er analysert er knyttet til kommunens arbeid med Tidlig innsats, spesialpedagogisk hjelp, psykososialt miljø og bemanning. Vi har i alt mottatt 95 dokumenter fra kommunen, hvorav 6 var spesialpedagogiske vedtak, 3 psykososiale miljø tiltaksplaner og 5 sakkyndige vurderinger.

[1] God kommunal revisjonsskikk i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll kommer til uttrykk først og fremst i RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon og RSK 002 Standard for eierskapskontroll. Gjeldende standarder er fastsatt av NKRFs styre høsten 2020. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder, fastsett av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

Resten av dokumentene består av plandokumenter, styringsdokumenter, rapporteringer, referater og korrespondanse. Kommunen har sendt inn dokumentasjonen via Altin og de er lagret i VKR sitt saksbehandlingssystem under prosjektet.

2.2. Intervju

I revisjonen er det gjennomført intervju med 27 ansatte og ledere i kommunen. Intervjuobjektene ble valgt ut på bakgrunn innsendt dokumentasjon fra kommunen og hvorvidt de hadde oppgaver som var sentrale for å belyse kommunens arbeid med tidlig utvikling og læring, psykososialt miljø og bemanning. Vi snakket blant annet med ansatte og ledere i Sundre Barnehage og Skattebøl barnehage, samt med ansatte og ledere i administrasjonen og Familiens Hus.

Spesialpedagog	1
Fagarbeidere og miljøveileder	5
Pedagogisk ledere	6
Pedagogiske ledere på dispensasjon	4
PP-rådgivere	2
Logoped	1
Primærkontakt barnehage – Helsesykepleier	1
Rådgiver i administrasjonen	1
Barnefaglig rådgiver og barnehagemyndighet	1
Styrere i barnehagene	5
Sum	**27**

Intervjuene er gjennomført som semistrukturerte intervjuer. Det er utarbeidet en intervjuguide med temaer hvor alle problemstillingene berøres. Hvert tema er utdypet med momenter for å sikre at vi berører de aspekter som er relevant for undersøkelsen. På denne måten struktureres intervjuet slik at man snakker om et tema, men innenfor dette er det en frihet til å velge den rekkefølgen som faller intervjuobjektet mest naturlig.

Alle intervjuene har fulgt samme oppsett, uavhengig av hvilken rolle de har hatt i forhold til investeringsprosjektene. De som ble intervjuet har ikke hatt forutsetninger for å svare om alt. De har da hatt anledning til å oppgi at de ikke kjenner til temaene. Dette for å sikre at ingen skulle besitte relevant informasjon som det ikke ble spurt etter i intervjuene.

Revisjonen har skrevet et referat fra hvert intervju. Intervjureferatene er verifisert av de som er intervjuet.

2.3. Spørreundersøkelse

For å belyse temaer som hvordan foreldrene opplevde kommunens arbeid med spesialpedagogisk hjelp, det psykososiale miljøet og bemanning gjennomførte vi en spørreundersøkelse. Undersøkelsen ble sendt ut til alle foresatte som har barn i barnehagen i kommunens barnehager. Vi sendte ut spørreundersøkelsen til litt under 400 foresatte, det vil si foresatte til 200 barn. Revisjonen kunne forventet inntil 200 svar dersom en foresatte pr. barn svarte, samtidig forekommer det at foresatte har flere barn i samme barnehagene og dermed svarer bare en gang. Spørreundersøkelsen ble sendt ut i april 2026 og det sendt purring til respondentene en gang. Undersøkelsen lå ute tilgjengelig for respondentene i 5 uker.

Vi benyttet verktøyet Questback [6] til å gjennomføre spørreundersøkelsen. Link til spørreundersøkelsen ble sendt til kontaktperson i kommunen som sende den ut til foresatte via informasjonskanalen til barnehagene, Vismaflyt barnehage. Denne løsningen ble valgt for å prøve å oppnå en høyest mulig svarprosent, ettersom alle foresatte har lett tilgang til denne plattformen, og den brukes i det daglige. Det ble også kontrollert at alle foresatte hadde sett undersøkelsen og de som ikke hadde sett den ble varslet.

Revisjonen utarbeidet informasjon til foresatte som forklarte hensikten med spørreundersøkelsen og viktigheten av at vi fikk informasjon fra foresatte.

Respondentene ble bedt om å svare med utgangspunkt i sine erfaringer og opplysninger. Dersom spørsmålene ikke passet, ble de bedt om å svare «vet ikke og annet» på spørsmålet.

Ved utarbeidelsen av rapporten ble det tydelig at spørreundersøkelsen har en lav svaroppslutning. 44 foresatte svarte. Til tross for at det bare var 44 foresatte som svarte må man anta at disse respondentene var motivert og ønsket å gjøre sin mening kjent. Videre ser vi av spørreundersøkelsen at på området bemanning underbygger svarene det som ble sagt i intervju. Samtidig kan svarene ellers i spørreundersøkelsen, selv om de ikke er tilstrekkelig til å trekke slutninger på alene, underbygge andre funn i rapporten, samt at den gir et uttrykk for hva akkurat disse foreldrene mener.

Her fremkommer hvor mange som svarte fra de ulike barnehagene. Det vi ser at de flest foresatte som svarte hadde barn i Sundre og Skattebøl barnehager, 29 foresatte. Dette er de to barnehagene som revisjonen også har gjennomført intervjuer i.

Tabell 1 oversikt over hvilken barnehage barnet til respondenten går i

Barnehage	Prosent	N
Sundre barnehage	40,9 %	18
Skattebøl barnehage	25,0 %	11
Nordbygdene barnehage	11,4 %	5
Sando barnehage	11,4 %	5
Torpo barnehage	11,4 %	5
En annen barnehage	0,0 %	0

N = antall foreldre som har svart

Mulige årsaker til at ikke flere foresatte svarte kan være at de syntes spørreundersøkelsen var for lang, vanskelig eller at den var uinteressant/ikke aktuell i for deres barn. Videre kan det også skyldes at de ikke har hatt tid, motivasjon, eller at de ikke ønsket å delta av andre grunner. Det er mulig at de som ikke svarte har andre erfaringer, holdninger eller meninger enn de som svarte, noe som kan skape en skjevhet i datamaterialet.

For å redusere faren for skjevheter søker revisjonen å triangulere eventuelle funn. Videre har revisjonen grunnet lav svarprosent lagt mer vekt på intervjuer og dokumentanalyse enn spørreundersøkelsen. Spørreundersøkelsen er likevel meningsbærende for de respondentene som svarte.

2.4. Dataenes pålitelighet og gyldighet

Pålitelige data sikres ved å være nøyaktig under innsamling og analyse av data. Kravet til gyldighet innebærer at dataene skal være relevante for å besvare problemstillingene i undersøkelsen. Vi mener dataene denne rapporten bygger på samlet sett er pålitelige og gyldige og derfor gir et forsvarlig grunnlag for våre vurderinger, konklusjoner og anbefalinger.

For å sikre dataenes pålitelighet (relabilitet) har vi søkt å hente informasjon fra relevante ansatte i kommunen.

Revisjonen har gjennomgått autoritative og relevante dokumenter fra kommunen som er verifiserbare og kvalitetssikret av de aktuelle instansene og intervjuobjektene.

I denne forvaltningsrevisjonen er det benyttet et stort antall intervjuer, i forhold til størrelsen på barnehagesektoren i kommunen, som kilde til informasjon. Det som utpekte i denne revisjonen, var at vi fikk lik informasjon/opplysninger på områdene for revisjonen fra alle vi snakket med. Når flere uavhengige intervjuobjekter gir sammenfallende opplysninger, styrkes både validiteten og gyldigheten i datagrunnlaget. Sammenfallende informasjon indikerer at opplysningene ikke er enkeltstående, men reflekterer en felles oppfatning eller praksis. I tillegg kommer opplysningene fra foresatte i spørreundersøkelsen, men her var svarprosenten lav. Spørreundersøkelsen er derfor vektet lavt hva gjelder pålitelighet og gyldighet.

Gyldigheten vurderes som høy når opplysningene er relevante for revisjonens problemstillinger og kan knyttes direkte til dokumentert praksis. Dokumentasjonen som er innhentet, fungerer som en kontrollmekanisme og bidrar til triangulering, noe som ytterligere øker troverdigheten. Likevel må det tas høyde for at intervjudata kan være påvirket av subjektive oppfatninger. Derfor er kombinasjonen av intervjuer, spørreundersøkelsen og skriftlig dokumentasjon avgjørende for å sikre et robust og etterprøvbart grunnlag.

Denne trianguleringen mener revisjonen bidrar til å styrke dataenes pålitelighet. Samtidig er det et argument for at dataene har høy grad av gyldighet.

Verifisering og høring

Revisjonen sendte rapporten på faktaverifisering til lederne som har deltatt i revisjonen. Det ble gjennomført møte med kommunen den 15. juni 2026, der fakta i rapporten ble gjennomgått. Revisjonene mottok tilbakemelding på fakta fra kommunen samme dag.

Revisjonen har som følge av faktagjennomgangen tatt inn de relevante tilbakemeldinger i rapporten. Disse endringene har ikke hatt noen betydning for vurdering og konklusjonen på problemstillingen.

Høringsprosess

Et utkast til rapport har blitt oversendt Rådmann til uttalelse. Rådmannen uttalelse datert 16.07.2026 er vedlagt rapporten.

3. Revisjonskriterier

Reglene om kommunens forebyggende arbeid og krav til bemanning i barnehagen er hovedsakelig regulert i barnehageloven, med utfyllende bestemmelser i barnevernsloven og menneskerettsloven. Lovgiver har lagt stor vekt på tidlig innsats, et trygt psykososialt miljø og tilstrekkelig bemanning for å sikre barns utvikling og læring.

Som kilder for revisjonskriteriene [3] har vi i hovedsak benyttet:

- Barnehageloven
- Forvaltningsloven
- Kommuneloven
- Veiledere fra Udir

3.1. Problemstilling 1

1. *Sikrer kommunen at det arbeides forebyggende med og mot barn som har behov for tidlig hjelp og støtte til utvikling og læring, herunder*
    a. *Også se på om det arbeides forebyggende med det psykososiale miljøet*

Forebyggende arbeid og tidlig hjelp

Kommunen har plikt til å fremme gode oppvekstvilkår og forebygge omsorgssvikt gjennom samordnede tiltak for barn og familier. Kommunestyret skal vedta en plan som beskriver mål, organisering og samarbeid mellom etatene, jf. barnevernsloven § 15-1 Barnevernsloven. Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon, og bidra til å utjevne sosiale forskjeller, jf. barnehageloven § 2 barnehageloven. Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov, uavhengig av om de går i barnehage, jf. barnehageloven § 31 barnehageloven. Kommunens pedagogisk-psykologiske tjeneste skal bistå barnehagen med kompetanseutvikling og tilrettelegging for barn med særlige behov, jf. barnehageloven § 33 barnehageloven. Lovgiver har ment at tidlig innsats og samordning skal sikre at barn får nødvendig støtte og at forebyggende arbeid er systematisk og målrettet.

Rett til spesialpedagogisk hjelp

Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det, uavhengig av om de går i barnehage. Formålet er tidlig hjelp og støtte til utvikling og læring, og hjelpen kan gis individuelt eller i gruppe. Kommunen har plikt til å oppfylle denne retten for barn bosatt i kommunen, jf. barnehageloven § 31 barnehageloven.

Sakkyndig vurdering og vedtak

Før kommunen fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp, skal det foreligge en sakkyndig vurdering som utreder barnets behov, realistiske mål, omfang og organisering av hjelpen, samt hvilken kompetanse de som gir hjelpen bør ha, jf. barnehageloven § 34 barnehageloven. Vedtaket skal være begrunnet, særlig hvis

det avviker fra den sakkyndige vurderingen, og inneholde opplysninger om innhold, varighet, timeomfang, organisering, kompetanse og foreldrerådgivning, jf. barnehageloven § 35 barnehageloven.

Individuell tilrettelegging

Kommunen skal sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får et egnet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud. Plikten omfatter ikke tiltak som innebærer en uforholdsmessig byrde, og det skal legges vekt på effekt, kostnader og ressurser. Men et barn som har fått vedtak om spesialpedagogisk hjelp skal få oppfylt sin rett både hva gjelder innhold og antall timer slik et er beskrevet i vedtaket.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)

Kommunens PPT er sakkyndig instans og skal bistå barnehagen med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge tilbudet for barn med særlige behov, jf. barnehageloven § 33 barnehageloven.

Samarbeid med foreldre

Før sakkyndig vurdering og vedtak, skal det innhentes samtykke fra foreldre. Foreldre har rett til innsyn og uttalelse, og tilbudet skal utformes i samarbeid med barnet og foreldre. Det skal årlig utarbeides en skriftlig oversikt over hjelpen og en vurdering av barnets utvikling, jf. barnehageloven § 32 barnehageloven.

Lovgiver har ment at særskilt tilrettelegging og spesialpedagogisk hjelp skal være individuelt tilpasset, basert på sakkyndig vurdering og samarbeid, og at kommunen har et tydelig ansvar for å sikre at barn får den hjelpen de har behov for.

Internkontroll og rutiner

Barnehageeier skal ha internkontroll for å sikre at kravene i barnehageloven følges. Internkontrollen skal være systematisk og tilpasset barnehagens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Det skal utarbeides rutiner og prosedyrer for oppfølging og evaluering av tiltak, og internkontrollen skal dokumenteres i den formen og det omfanget som er nødvendig. Ved behov skal skriftlige prosedyrer og andre tiltak forbedres, jf. barnehageloven § 9 barnehageloven.

Skriftlig plan og evaluering ved tiltak

Når det iverksettes tiltak for å sikre et trygt og godt psykososialt miljø, skal barnehagen lage en skriftlig plan som blant annet angir når tiltakene skal evalueres, jf. barnehageloven § 42 barnehageloven. Dette innebærer at kommunen må ha rutiner for å følge opp at slike planer faktisk utarbeides, gjennomføres og evalueres.

Årlig oversikt og vurdering ved spesialpedagogisk hjelp

Ved spesialpedagogisk hjelp skal det én gang i året utarbeides en skriftlig oversikt over den hjelpen barnet har mottatt og en vurdering av barnets utvikling. Foreldrene og kommunen skal få denne oversikten og vurderingen, jf. barnehageloven § 32 barnehageloven.

Oppfølging av sakkyndig vurdering og vedtak

Kommunens pedagogisk-psykologiske tjeneste skal bistå barnehagen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge tilbudet for barn med særlige behov, og sørge for at det blir utarbeidet lovpålagte sakkyndige vurderinger, jf. barnehageloven § 33 barnehageloven.

Forebyggende arbeid med psykososialt miljø: Barnehagen skal ikke godta krenkelser som mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, og alle ansatte har plikt til å gripe inn, jf. barnehageloven § 41 barnehageloven. Barnehagen skal arbeide kontinuerlig for å fremme helse, trivsel, lek og læring. Alle ansatte skal følge med på hvordan barna har det, melde fra om mistanke om utrygt miljø, og barnehagen skal snarest undersøke saken og iverksette egnede tiltak, jf. barnehageloven § 42 barnehageloven. Tiltakene skal dokumenteres i en skriftlig plan. Lovgiver har ment at det skal være nulltoleranse for krenkelser og at barnehagen skal ha en aktiv rolle i å sikre et trygt miljø.

Aktivitetsplikt og skriftlig plan

Barnehagen skal undersøke og iverksette tiltak når det er mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt psykososialt miljø. Tiltakene skal dokumenteres i en skriftlig plan som beskriver problem, tiltak, /gjennomføring, ansvar og evaluering, jf. barnehageloven § 42 barnehageloven.

Internkontroll

Barnehageeier skal ha internkontroll for å sikre at kravene i barnehageloven følges. Internkontrollen skal dokumenteres i den formen og det omfanget som er nødvendig, og omfatte rutiner, avvikshåndtering og evaluering, jf. barnehageloven § 9 barnehageloven.

Kommuneloven § 25-1

Kommuneloven § 25-1 pålegger kommunen å etablere internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter etterleves. Internkontrollen omfatter alle kommunens lovpålagte oppgaver, både kommuneplikter og aktørplikter.

Det er kommunedirektøren som har det overordnede ansvaret for internkontrollen, selv om gjennomføringen kan delegeres til ledere på ulike nivåer.

Bestemmelsen stiller krav om at internkontrollen skal være systematisk og integrert i den løpende virksomhetsstyringen. Arbeidet skal være planmessig og basert på faste rutiner, og ikke være tilfeldig eller hendelsesstyrt.

Videre skal internkontrollen tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Dette innebærer blant annet at kommunen må foreta risikovurderinger for å fastsette omfanget og innretningen på kontrolltiltakene.

Bestemmelsen innebærer også krav om at kommunen har oversikt over egen organisering, oppgaver, mål og ansvarsforhold, slik at styring og kontroll kan utøves på en forsvarlig måte.

Det stilles ikke krav om bestemte metoder eller systemer for internkontroll, men kommunen må kunne dokumentere hvordan internkontrollen er innrettet og fungerer.

På bakgrunn av dette er det utledet følgende revisjonskriterier:

- **Kommunen skal arbeide forebyggende og bidra til tidlig innsats for å fremme barnas trivsel, helse og utvikling**
- **Kommunen skal oppfylle retten til spesialpedagogisk hjelp for barn bosatt i kommunen, herunder**
  - **Kartlegge barnet**
  - **Innhentesamtykke fra foresatte**
  - **Sende henvisning til PPT**
  - **Treffe vedtak som begrunnes**
  - **Gjennomføre spesialpedagogisk hjelp i samsvar med vedtaket**
- **Kommunen skal gjøre foreldrene kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og gi dem mulighet til å uttale seg før det fattes vedtak.**
- **Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet lovpålagte sakkyndige vurderinger.**
- **Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal bistå barnehagen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge barnehagetilbudet for barn med særlige behov.**
- **Kommunen skal utarbeide årlige oversikter med innhold og resultater for den spesialpedagogiske hjelpen.**
- **Barnehagen skal arbeide kontinuerlig for å fremme helse, trivsel, læring og lek – og forebygge utrygt miljø.**
- **Barnehagen skal ikke godta krenkelser (mobbing, vold, diskriminering osv.).**
- **Alle ansatte skal gripe inn ved krenkelser.**
- **Mistanke om krenkelser begått av ansatte skal umiddelbart meldes til styrer/barnehageeier.**

3.2. Problemstilling 2

2. *Sikrer kommunen at barnehagene i kommunen iverksetter tilstrekkelige tiltak for å rekruttere og beholde riktig og tilstrekkelig ansatte med rett kompetanse?*

Bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.

Lovgiver har ønsket å sikre at kommunen og barnehagene arbeider systematisk og målrettet for å forebygge omsorgssvikt, fremme barns utvikling og læring, og sikre et trygt psykososialt miljø. Tilstrekkelig og kompetent bemanning er sentralt for å oppfylle disse målene, og kommunen har både veilednings- og tilsynsansvar for å sikre at barnehagene etterlever lovens krav. Kravene til bemanning i barnehagen er regulert i barnehageloven. Lovgiver har ment at bemannings- og kompetansekravene skal sikre at barnehagen har tilstrekkelig og riktig kompetanse til å ivareta barnas behov for omsorg, utvikling og læring,

og at det skal være mulig å drive en pedagogisk forsvarlig virksomhet uavhengig av rekrutteringsutfordringer 1995

Krav til bemanning og kompetanse

Barnehagen skal ha minst én ansatt per tre barn under tre år og én ansatt per seks barn over tre år. Bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet, jf. barnehageloven § 26 barnehageloven. Kommunen kan gi dispensasjon fra bemanningskravet når særlige hensyn tilsier det, men dette er unntaksvis. Bemanningsnormen utgjør et minimumskrav, og oppfyllelse av normen innebærer ikke nødvendigvis at kravet om tilstrekkelig bemanning gjennom hele åpningstiden etter barnehageloven § 26 første ledd er oppfylt. Dette må vurderes særskilt.

Kvalifikasjonskrav til ledelse og pedagogisk personale

Barnehagen skal ha en daglig leder med utdanning som barnehagelærer eller annen relevant høgskoleutdanning, jf. barnehageloven § 24 barnehageloven. Kommunen kan midlertidig dispensere fra utdanningskravet, men dette skal være begrunnet i behovet for faglig forsvarlig drift.

Rekrutteringsansvar og kompetanseheving

Kommunen har ansvar for å rekruttere ansatte med nødvendig kompetanse, og skal tilstrebe å heve kompetansenivået blant de ansatte, blant annet ved å tilby kurs og opplæring. Dette er motivert av ønsket om en faglig pedagogisk forsvarlig standard i barnehagen. Kommunen må aktivt forsøke å få tak i førskolelærerutdannet personale og tilby kompetansehevende tiltak.

På bakgrunn av dette har vi utledet følgende revisjonskriterier:

- **Barnehagen skal ha en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse**
- **Barnehagen skal ha daglig leder med barnehagelærerutdanning eller annen høgskoleutdanning som gir barnefaglig og pedagogisk kompetanse**
- **Pedagogiske ledere skal ha barnehagelærerutdanning eller treårig pedagogisk høgskoleutdanning med videreutdanning i barnehagepedagogikk.**
- **Bemanningen skal være tilstrekkelig til å drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.**
- **Barnehagen skal minst ha 1 ansatt per 3 barn (<3 år) og 1 ansatt per 6 barn (>3 år).**
- **Kommunen kan gi dispensasjon for inntil ett år når særlige hensyn tilsier det.**

4. Kort beskrivelse av barnehagesektoren

Ål kommune har fem kommunale barnehager. Det er Nordbygdene barnehage, Sando barnehage, Skattebøl barnehage, Sundre barnehage og Torpo barnehage. Sundre barnehage er den største barnehagen med 6 avdelinger og den ligger i sentrum av Ål. De andre barnehagene varierer i størrelse alt fra 2 til 4 avdelinger.

Kommunen har også opprettet tverrfaglige team. Tverrfaglig team er et forebyggende initiativ som skal gripe inn raskt og ha en rådgivende og veiledende funksjon. Formålet med tverrfaglig team er tidlig innsats overfor barn og unge og deres familier, og bygger på en forståelse av at man sammen kan få til nødvendig endring og utvikling.

Tverrfaglig team består av kontaktpersoner fra pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), barnevernstjenesten, helsestasjonen og psykisk helse. PPT, helsestasjonen og psykisk helse deltar fast i tverrfaglige møter sammen med representanter fra den enkelte barnehage og skole. Representant fra barnevernstjenesten deltar ved innkalling. Andre instanser kan inviteres ved behov.

Tverrfaglig møte skal være et lavterskeltilbud til barnehage, skole og foresatte. Målet med møtene er å gi faglig støtte så tidlig som mulig. Når flere instanser er til stede, kan man gi raskere hjelp og gjøre arbeidet mer effektivt.

Foresatte som ønsker hjelp gjennom tverrfaglig møte, kan ta kontakt med egen barnehage. Dersom ansatte ønsker å drøfte enkeltsaker som gjelder et barn, skal foresatte få mulighet til å delta i møtet eller gi samtykke til åpen drøfting. Et alternativ er anonym drøfting.

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) er lokalisert på Familiens hus. Der sitter de sammen med flere som er medlemmer i det tverrfaglige teamet. Barnehagene har primærkontakter som består av en PP-rådgiver og en helsesykepleier. De besøker barnehagene en gang i måneden for blant annet å drøfte undringer om enkelt barn, barn med vedtak eller systemsaker.

Kommunen har også en logoped som også arbeider med barn med språkutfordringer i barnehagen.

Barnefaglig rådgiver og barnehagemyndigheten er plassert i kommunehuset og er organisert under sektor for oppvekst. De er blant annet ansvarlig for å signere vedtak om spesialpedagogisk hjelp, utarbeidet av styrere i barnehagen.

Figuren 1 viser organiseringen på Oppvekstkontoret Ål kommune

5. Tidlig innsats, spesialpedagogisk hjelp og PPT

Dette kapittelet fokuserer på deler av problemstilling 1

- Sikrer kommunen at det arbeides forebyggende med og mot barn som har behov for tidlig hjelp og støtte til utvikling og læring, herunder
  - Også se på om det arbeides forebyggende med det psykososiale miljøet

Til denne problemstillingen har vi i kapittel 3 blant annet utledet disse revisjonskriterier:

- Kommunen skal arbeide forebyggende og bidra til tidlig innsats for å fremme barnas trivsel, helse og utvikling
- Kommunen skal oppfylle retten til spesialpedagogisk hjelp for barn bosatt i kommunen, herunder
  - Kartlegge barnet
  - Innhentesamtykke fra foresatte
  - Sende henvisning til PPT
  - Treffe vedtak som begrunnes
  - Gjennomføre spesialpedagogisk hjelp i samsvar med vedtaket
- Kommunen skal gjøre foreldrene kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og gi dem mulighet til å uttale seg før det fattes vedtak.
- Kommunen skal utarbeide årlige oversikter med innhold og resultater for den spesialpedagogiske hjelpen.
- Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet lovpålagte sakkyndige vurderinger.
- Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal bistå barnehagen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge barnehagetilbudet for barn med særlige behov.

5.1. Tidlig innsats

Revisjonskriterium:

- *Kommunen skal arbeide forebyggende og bidra til tidlig innsats for å fremme barnas trivsel, helse og utvikling*

Utdrag fra dokumentasjon og intervjuer

Kommunen har utarbeidet et årshjul oppvekstsektorene.

Tabellen 2 viser årshjulet for barnehageaktiviteter 2025/2026

Måned	Barnehageaktiviteter	Ansvar
Januar	Personalstatus og behovsanalyse. Masterplanlegging for barnehage. Kartlegging av etter- og videreutdanning. Oppdatering av nettsider knyttet til barnehageopptak.	Avdelingsleder / administrasjon
Februar	*Utlysning av barnehageplasser.* *Medarbeiderundersøkelse (oddetallsår).*	*Administrasjon / styrer*
Mars	Hovedopptak til barnehage – første behandling. Utarbeiding av handlingsplan for utviklingsarbeid.	Administrasjon / styrer / avdelingsleder
April	Hovedopptak til barnehage – andre behandling. Godkjenning av ferieplan.	Administrasjon / styrer
Juni	Årsrapport for barnehagen. Årsvurdering av IOP/IUP (spesialpedagogisk hjelp). Påbegynning av kjente IOP/IUP for kommende år.	Styrer
Juni	Internkontroll	Administrasjonen
August	Vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Oppdatering av nettsider knyttet til nytt barnehageår.	Styrer / administrasjon
September	Gjennomgang av oppfølging etter barnehageloven §§ 41-43. Utarbeiding av årsplan for barnehagen.	Styrer
Oktober	Gjennomføring av førstehjelpskurs for barnehageansatte.	Administrasjon / styrer
Desember	Rapportering av årsmelding for barnehagene (BASIL). Foreldreundersøkelse i barnehage (partallsår). Revisjon av årshjul.	Administrasjon / styrer

Kommunen har etablert flere strukturer og føringer som skal bidra til forebyggende arbeid og tidlig innsats for å fremme barnas trivsel, helse og utvikling. Det går fram av dokumentasjonen at kommunen har utarbeidet et årshjul for oppvekstsektoren. Tabellen «Tabellen 2 viser årshjulet for barnehageaktiviteter 2025/2026» beskriver planlagte aktiviteter gjennom året, herunder blant annet personalstatus, behovsanalyser, kartlegging av kompetansebehov, planlegging og gjennomføring av opptak, evalueringer, samt arbeid med spesialpedagogisk hjelp, internkontroll og årsrapportering. Årshjulet viser en strukturert tilnærming til planlegging, gjennomføring og oppfølging av barnehagens aktiviteter.

Det framgår videre av strategidokumentet «Oppvekst 2030» at kommunen har fastsatt overordnede mål og prinsipper for arbeidet med forebygging og tidlig innsats. Dokumentet vektlegger utvikling av et inkluderende oppvekstmiljø, og fremhever særlig betydningen av tidlig innsats overfor barn og foresatte med behov for ekstra støtte. Forebyggende arbeid skal ifølge dokumentet sikres gjennom systematisk og tverrfaglig samarbeid mellom barnehage, skole og relevante hjelpetjenester. «Oppvekst 2030» beskriver også betydningen av høy pedagogisk kvalitet, kompetanse hos ansatte og bruk av forskningsbasert kunnskap som sentrale virkemidler i arbeidet. Tidlig innsats knyttes i dokumentet til tilpasset opplæring, lek, praktisk læring og bruk av støttefunksjoner som miljørettledere og spesialpedagogiske ressurser.

Dokumentasjonen viser også at kommunen har utarbeidet «Overgangsplan for oppvekstsektoren i Ål kommune», som angir føringer for overgangen mellom barnehage og skole.

Årsplanene for barnehagene gir nærmere beskrivelser av hvordan dette arbeidet gjennomføres i praksis. I «Årsplanen for Skattebøl barnehage» framgår det at barnehagen arbeider systematisk for å sikre et trygt og forutsigbart miljø, med vekt på faste rammer, tydelige rutiner og nære relasjoner mellom barn og voksne. Det beskrives at personalet arbeider aktivt med observasjon og tilpasning av tilbudet til det enkelte barn,

og at progresjon, refleksjon og planlegging inngår som en del av det pedagogiske arbeidet. Når det gjelder tidlig innsats, viser årsplanen at barnehagen inngår i kommunens samhandlingsmodell for tverrfaglig samarbeid, og at det er etablert rutiner for oppfølging av undring knyttet til barns utvikling, inkludert involvering av foresatte og samarbeid med tjenester som pedagogisk-psykologisk tjeneste og Familiens hus.

Tilsvarende framgår det av «Årsplan for Sundre barnehage 2025–2026» at arbeidet er forankret i kommunale føringer om inkludering, tidlig innsats og forebygging, slik dette er beskrevet i «Oppvekst 2030». Årsplanen beskriver hvordan omsorg, relasjoner og trygghet benyttes som grunnlag for utvikling og læring, og hvordan nærværende voksne og tett oppfølging av barna skal bidra til tidlig identifisering av behov. Det vises til systematisk arbeid med språkstimulering, observasjon, kartlegging og refleksjon som grunnlag for tilpasning av tilbudet. Videre beskrives samarbeid med foresatte og tverrfaglige tjenester, blant annet gjennom faste møter med Familiens hus. Årsplanen viser også at barnehagen arbeider systematisk med psykososialt miljø og relasjoner mellom barn.

Det framgår av dokumentasjonen at kommunen arbeider etter BTI-modellen, som består av flere nivåer fra undring til samarbeid med hjelpetjenester. Modellen beskrives som en struktur for å følge opp bekymringer knyttet til barn, der det legges vekt på konkret observasjon, refleksjon og vurdering av tiltak. Dokumentene «Rutine for systematisk observasjon og kartlegging i barnehagen» og «Regional rutine – undring, henvisning og vedtaket» gir nærmere føringer for hvordan observasjoner, kartlegging og videre oppfølging skal gjennomføres.

Videre beskriver dokumentet «Primærkontakt – systemarbeid PPT» og «Retningslinjer primærkontaktmøter» hvordan kommunen har etablert strukturer for systematisk og forebyggende samarbeid mellom barnehage og hjelpetjenester. Disse dokumentene viser at det er lagt til rette for regelmessige møter, veiledning og tidlig drøfting av bekymringer, med mål om å identifisere behov og iverksette tiltak på et tidlig tidspunkt.

Dokumentasjonen viser også at kommunen har etablert rutiner og arenaer for samarbeid med foresatte, blant annet gjennom «Rutine – Nettverk for foresatte i Ål kommune», samt ulike rutiner for brukermedvirkning, møter og oppfølging. Sakslister fra personalmøter i «Saksliste fra personalmøte i Sundre barnehage den 18. mars 2024» og «Saksliste fra personalmøte i Sundre barnehage den 6. januar 2026» viser at tema som relasjoner og trygg oppvekst behandles i personalet.

Opplysningene fra intervjuene samsvarer med hovedtrekkene i dokumentasjonen og gir nærmere beskrivelser av hvordan arbeidet gjennomføres i praksis. Det framgår av intervjuene at barnehagene arbeider systematisk med å observere barnas utvikling, samspill og trivsel, og at undring knyttet til enkeltbarn drøftes i personalet og følges opp gjennom vurdering, tiltak og evaluering. Dette reflekterer strukturen som er beskrevet i blant annet BTI-modellen og tilhørende rutiner i dokumentasjonen.

Videre opplyses det i intervjuene at tiltak i hovedsak iverksettes innenfor barnehagens ordinære rammer, blant annet gjennom tilrettelegging i lek, samspill og daglige aktiviteter. Dette er i tråd med det som framgår av årsplanene, hvor det beskrives at tilpasning av det ordinære tilbudet er et sentralt virkemiddel.

Intervjuene viser også at samarbeid internt i barnehagen og mellom ansatte er sentralt i oppfølgingen av barna, og at det legges vekt på felles praksis og deling av informasjon om barnas behov. Dette samsvarer med dokumentasjonen om systematisk arbeid med pedagogisk praksis og refleksjon.

Når det gjelder samarbeid med foresatte, framgår det i intervjuene at foresatte involveres tidlig i prosesser der det oppstår bekymring, og at samtykke innhentes ved videre oppfølging. Dette er i tråd med føringer i

blant annet «Årsplanen for Skattebøl barnehage», «Årsplan for Sundre barnehage 2025–2026» og BTI-relaterte rutiner.

Det framgår videre av intervjuene at barnehagene deltar i faste samarbeidsarenaer med eksterne tjenester, som pedagogisk-psykologisk tjeneste og helsestasjon. Dette samsvarer med beskrivelsene i dokumentene «Primærkontakt – systemarbeid PPT» og «Retningslinjer primærkontaktmøter», der slike samarbeidsarenaer er etablert som en del av det forebyggende arbeidet.

Intervjuene viser også at det arbeides systematisk med barnas trivsel og psykososiale miljø gjennom relasjoner, struktur og forutsigbarhet i hverdagen, og at språk, lek og sosial utvikling er sentrale fokusområder. Dette er i samsvar med det som framgår av årsplanene, hvor disse temaene beskrives som en del av det pedagogiske arbeidet.

Kommunen har også sendt inn rutiner for:

- Brukermedvirkning
- Referat fra personalmøter
- Innkallinger til personalmøter
- Innkalling til styrermøter
- Fra handlingsplan til aksjonsplan 2022 – 2025
- PP-presentasjon fra planleggingsdag i Sundre barnehage 14. – 15. august 2025
- Undringssamtale med barn og foresatte
- Undringsskjema
- Kontaktbarometer, Oppsummering kontaktbarometer, sosiogram
- Samtykkeskjema BTI

Saksliste fra personalmøte i Sundre barnehage den 18. mars 2024 viser at trygg oppvekst var tema og hvem er du i samsvar med barnet. Sakslisten fra personalmøte i Sundre barnehage den 6. januar 2026 viser et av temaene er hvordan skal man ha gode relasjoner med barna. Innsendt dokumentasjon viser at Sundre barnehage på planleggingsmøte barnehageåret 2025-2026 blant annet hadde trygg oppvekst og undring som tema.

Kommunen har i tillegg sendt inn et bredt spekter av dokumentasjon som omfatter flere rutiner, maler og støttedokumenter knyttet til arbeidet med forebygging og tidlig innsats, herunder blant annet «Rutine for systematisk observasjon og kartlegging i barnehagen», «Regional rutine – undring, henvisning og vedtaket» og «Rutine – Nettverk for foresatte i Ål kommune», samt ulike maler, møteinnkallinger og referater som samlet beskrevet skal understøtte det systematiske arbeidet i barnehagene.

5.1.1. Vurdering og konklusjon

Revisjonskriteriet legger til grunn at kommunen skal arbeide forebyggende og sikre tidlig innsats for å fremme barns trivsel, helse og utvikling. Vurderingen bygger på om kommunen har etablert systemer, praksis og oppfølging som bidrar til å identifisere behov tidlig og iverksette egnede tiltak.

Revisjonen viser at kommunen har etablert overordnede mål og strategiske føringer for forebyggende arbeid og tidlig innsats gjennom styringsdokumentet «Oppvekst 2030». Dokumentet tydeliggjør sammenhengen mellom tidlig innsats, pedagogisk kvalitet, kompetanse og tverrfaglig samarbeid, og fremstår som godt forankret i barnehage- og opplæringssektorens mandat. Det foreligger dermed et tydelig normativt grunnlag for arbeidet med tidlig innsats.

Videre viser dokumentasjonen at kommunen har etablert systemer og strukturer som operasjonaliserer dette arbeidet. Dette gjelder blant annet årshjul for barnehage, rutiner for observasjon og kartlegging, samt bruk av BTI-modellen med tilhørende prosesser for oppfølging av undring. Disse systemene legger til rette for systematisk identifisering av behov og gradvis opptrapping av tiltak. I tillegg bidrar primærkontaktordningen i PPT og faste tverrfaglige møtearenaer til lavterskel tilgang på veiledning og støtte, noe som er i tråd med kriteriet om forebygging og tidlig innsats.

Gjennomgangen av årsplaner for barnehagene viser at arbeidet med tidlig innsats også er integrert i den pedagogiske praksisen. Barnehagene beskriver bruk av observasjon, vurdering og tilpasning i hverdagen, samt tiltak for språkstimulering, relasjonsbygging og inkludering. Det legges vekt på at barnas behov skal oppdages tidlig og følges opp innenfor det ordinære tilbudet, og at tiltak justeres basert på evalueringer. Dette understøttes av bruk av pedagogisk analyse og systematisk refleksjon i personalgruppene.

Intervjuene bekrefter at de etablerte systemene i stor grad etterleves i praksis. Ansatte beskriver et kontinuerlig arbeid med å observere barnas utvikling og trivsel, samt rutiner for å løfte bekymringer og iverksette tiltak på et tidlig tidspunkt. Det fremgår også at foresatte involveres tidlig i prosessen, og at samtykke og dialog er en integrert del av oppfølgingen. Tverrfaglig samarbeid fremstår som tilgjengelig og funksjonelt, og bidrar til å støtte barnehagene i det forebyggende arbeidet.

Revisjonen vurderer at kommunen i tilstrekkelig grad har etablert hensiktsmessige strukturer og praksiser som understøtter forebyggende arbeid og tidlig innsats. Samtidig vises det at arbeidet i stor grad er basert på integrering i den ordinære praksisen og personalets vurderinger. Selv om dette er i tråd med gjeldende føringer, kan det innebære en viss risiko for variasjon i praktisering mellom barnehager og ansatte. Det er i begrenset grad dokumentert hvordan kommunen systematisk følger opp kvalitet og effekt av tidlig innsats på tvers av enhetene.

Konklusjon

Revisjonen konkluderer med at kommunen i tilstrekkelig grad oppfyller revisjonskriteriet om å arbeide forebyggende og sikre tidlig innsats for å fremme barns trivsel, helse og utvikling.

Konklusjonen bygger på at kommunen har etablert tydelige strategiske mål, systemer for tidlig identifisering og oppfølging, samt strukturer for tverrfaglig samarbeid. Disse er i stor grad implementert i praksis i barnehagene, hvor det arbeides kontinuerlig med observasjon, tilpasning og tidlig oppfølging av barnas behov.

Samtidig er det enkelte forhold knyttet til systematisk oppfølging og ensartet praksis som kan påvirke måloppnåelsen. På denne bakgrunn vurderes kommunens arbeid på området som godt, men med enkelte utviklingsområder knyttet til videre systematisering og kvalitetsoppfølging

5.2. Spesialpedagogisk hjelp

Revisjonskriterier:

- *Kommunen skal oppfylle retten til spesialpedagogisk hjelp for barn bosatt i kommunen, herunder*
  - *Kartlegge barnet*
  - *Innhentesamtykke fra foresatte*
  - *Sende henvisning til PPT*

  - *Treffe vedtak som begrunnes*
  - *Gjennomføre spesialpedagogisk hjelp i samsvar med vedtaket*
- *Kommunen skal gjøre foreldrene kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og gi dem mulighet til å uttale seg før det fattes vedtak.*
- *Kommunen skal utarbeide årlige oversikter med innhold og resultater for den spesialpedagogiske hjelpen.*

Utdrag fra dokumentasjon og intervjuer

Kommunen har lagt ved dokumentasjon som gir oversikt over antall barn med spesialpedagogisk hjelp og logopedhjelp.

Tabell 3 viser - Oversikt over tilmeldinger og logopedsaker i barnehagen

År	Nye tilmeldinger	Re-tilmeldinger	Logopedsaker
2020	2	0	9
2021	8	1	5
2022	5	4	7
2023	11	5	7
2024	6	2	10
2025	3	7	

Kommunen har lagt ved dokumentasjon som gir oversikt over antall barn med spesialpedagogisk hjelp og logopedhjelp. Tabellen «Tabellen 3 viser – Oversikt over tilmeldinger og logopedsaker i barnehagen» viser utviklingen i nye tilmeldinger, re-tilmeldinger og logopedsaker i perioden 2020–2025.

Tallene viser at antallet nye tilmeldinger økte fra 2020 til 2023, før det ble redusert i 2024 og 2025. Antallet re-tilmeldinger økte over tid, med en særlig økning i 2025. For logopedsaker viser tabellen variasjon fra år til år, med en økning mot slutten av perioden frem til 2024.

Når det gjelder kartlegging av barnet, fremgår det av dokumentasjonen at dette inngår som en del av det løpende pedagogiske arbeidet i barnehagen. I «Primærkontakt - systemarbeid PPT» framgår det at barnehage og skole gjennomfører observasjoner, samtaler og vurderinger av tiltak i førtilmeldingsfasen, inkludert tolkning av kartlegging og evaluering av tiltak. Videre viser «Rutine for kartlegging i barnehagen» at barnehagene skal gjennomføre systematisk observasjon og kartlegging som en del av ordinær praksis. Rutinene beskriver at kartlegging blant annet omfatter vurdering av relasjoner, språk, trivsel og utvikling, og at det benyttes ulike verktøy som kontaktbarometer, sosiometrisk kartlegging, barnesamtaler og språkverktøy.

Dette samsvarer med det som framkommer i intervjuene, hvor det opplyses at barnehagene følger barnas utvikling gjennom daglige observasjoner, og at undring knyttet til utvikling, språk, atferd og samspill dokumenteres, blant annet gjennom undringsskjema, og brukes som grunnlag for videre vurderinger og tiltak.

Når det gjelder samtykke fra foresatte, framgår det av dokumentasjonen at dette er en integrert del av saksforløpet. «Retningslinjer primærkontaktmøter» beskriver at foresatte skal gis mulighet til å delta i møter eller gi samtykke før saker om enkeltbarn drøftes, og at samtykke skal innhentes før informasjon deles mellom instanser. Tilsvarende framgår det av «Skjema - spesialpedagogisk hjelp ute i barnehagene» at samtykke registreres som en del av oppfølgingen av tiltak og evaluering.

Det samme bildet fremkommer i intervjuene, hvor det opplyses at foresatte involveres tidlig når det oppstår bekymring for et barn, og at samtykke innhentes før saken tas videre til andre instanser. Foresatte deltar også i møter der barnets situasjon og videre oppfølging drøftes.

Når det gjelder henvisning til PPT, fremgår det av dokumentasjonen at dette inngår i en strukturert samhandlingsmodell. I «Primærkontakt - systemarbeid PPT» beskrives PPTs rolle i førtilmeldingsfasen, hvor det gis veiledning og bistand til vurdering av behov for videre oppfølging. Videre viser «BTI-oversiktsbilete-handlingrettleiar-barnehage» at barnehagen først arbeider med interne tiltak i samarbeid med foresatte, før det ved behov opprettes kontakt med hjelpetjenester.

Intervjuene gir en tilsvarende beskrivelse av praksis. Det fremgår at barnehagen sender henvisning til PP-tjenesten når behovet vurderes å gå utover det som kan ivaretas innenfor ordinær drift, og at henvisningen bygger på dokumentasjon fra barnehagen. Det opplyses videre at PP-tjenesten gjennomfører observasjoner og danner grunnlag for sakkyndig vurdering.

Når det gjelder vedtak, viser dokumentasjonen at sakkyndig vurdering fra PPT danner grunnlaget for enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp. I «Skjema - spesialpedagogisk hjelp ute i barnehagene» fremgår det at oppfølgingen av barnet knyttes til vedtak og tiltak, inkludert planlegging, gjennomføring og evaluering.

Kommunen har sendt inn 6 vedtak om spesialundervisning. Gjennomgangen av innsendte vedtak viser at vedtakene inneholder begrunnelse, opplysninger om klagefrist og klageinstans, samt beskrivelser av innhold, omfang, organisering og kompetanse. Det fremgår også at barnets beste er omtalt, og at foreldrenes medvirkning er beskrevet.

Dette samsvarer med det som framkommer i intervjuene, hvor det opplyses at sakkyndig vurdering danner grunnlaget for vedtak, og at vedtakene normalt fastsetter omfang og gir føringer for tiltak som skal gjennomføres.

Når det gjelder gjennomføringen av den spesialpedagogiske hjelpen, beskriver dokumentasjonen at tiltak planlegges, dokumenteres og følges opp gjennom etablerte skjema og rapporteringssystemer, blant annet i «Skjema - spesialpedagogisk hjelp ute i barnehagene». Videre viser «Mal Årsrapport spesialpedagogisk hjelp» at det skal utarbeides årlige rapporter som beskriver gjennomført hjelp, vurdering av barnets utvikling og forslag til videre tiltak.

Intervjuene beskriver hvordan hjelpen gjennomføres i praksis i barnehagen. Det opplyses at tiltak i stor grad gjennomføres innenfor barnehagens ordinære aktiviteter, ofte integrert i lek, samspill og daglige situasjoner, og at oppfølgingen skjer i samarbeid mellom ansatte.

Samtidig blir det beskrevet i intervjuene at gjennomføringen av vedtak kan variere i praksis, blant annet fordi oppfølgingen skjer innenfor den ordinære bemanningen, og fordi tiltak ofte er integrert i barnegruppa. Det fremgår også at det i flere barnehager ikke finnes systemer for løpende registrering av gjennomførte og eventuelt bortfalte timer. Videre ble det sagt at spesialpedagogiske timer ofte kunne falle bort, som følge av at timene skulle ytes innenfor ordinær bemanning. Dette skjedde ofte på grunn av at pedagogisk leder eller andre ansatte måtte i møter e.l. og dermed forlot barnegruppen. Antall voksne i barnegruppen ble derfor ikke tilstrekkelig til for eksempel å gjennomføre spesialpedagogisk hjelp for enkeltbarn. Dette kunne være bistand i overgangssituasjoner, matsituasjoner, lek osv.

Når det gjelder foreldrenes rett til å bli kjent med den sakkyndige vurderingen og uttale seg før vedtak, fremgår det av «Rutiner - Oversendelse til gjennomlesing av sakkyndig vurdering» at foresatte får tilsendt

utkast til sakkyndig vurdering før denne ferdigstilles, og at de gis anledning til å gi tilbakemelding før endelig vurdering oversendes.

Dette samsvarer med det som framkommer i intervjuene, hvor det opplyses at foresatte deltar i møter og får informasjon om barnets situasjon og videre oppfølging før saken vurderes av PP-tjenesten.

Når det gjelder krav om årlige oversikter, viser dokumentasjonen at kommunen har etablert systemer for å utarbeide slike oversikter på individnivå. I «Mal Årsrapport spesialpedagogisk hjelp» fremgår det at det årlig skal utarbeides en skriftlig oppsummering av hjelpen barnet har fått, samt en vurdering av utvikling og måloppnåelse.

I intervjuene fremgår det at dokumentasjon av den spesialpedagogiske hjelpen også skjer gjennom årsrapporter og andre skriftlige oppsummeringer, som brukes til å beskrive innholdet i tiltakene og barnets utvikling over tid.

Spørreundersøkelsen

Funnene fra spørreundersøkelsen viser at det er et begrenset omfang av barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp, der 9,3 prosent av respondentene oppgir at deres barn har et slikt vedtak. Videre indikerer besvarelsene fra denne mindre gruppen foreldre (N=4) at involvering og informasjon i prosessen rundt sakkyndig vurdering i stor grad fungerer tilfredsstillende. Et flertall oppgir at de ble involvert før vurderingen ble utarbeidet, mottok informasjon om innholdet før vedtak, og opplevde at deres synspunkter ble hørt. Tilsvarende vurderer de fleste at tilbudet om spesialpedagogisk hjelp er tilpasset barnets behov.

Figur 2 – viser svar på foreldreveiledning

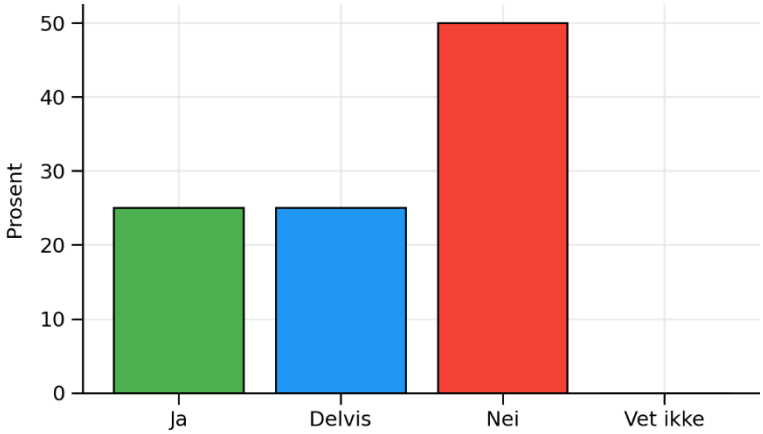

Spørreundersøkelsen viser en svakhet når det gjelder oppfølging av foreldre, ettersom halvparten av respondentene oppgir at de ikke har mottatt tilbud om foreldreveiledning i tilknytning til hjelpen. Dette kan indikere et forbedringsområde knyttet til systematisk støtte og veiledning til foresatte i oppfølgingen av barn med behov for spesialpedagogisk hjelp.

5.2.1. Vurdering og konklusjon

Revisjonskriteriene gjelder om kommunen sikrer retten til spesialpedagogisk hjelp gjennom forsvarlig saksbehandling, foreldremedvirkning og dokumentasjon av innhold og resultater. Vurderingen bygger på innsendt dokumentasjon, gjennomgang av vedtak, intervjuer og spørreundersøkelsen.

Rett til spesialpedagogisk hjelp for barn bosatt i kommunen

Revisjonen viser at kommunen har etablert rutiner og praksis for kartlegging av barn gjennom observasjon, barnesamtaler, språkverktøy og andre kartleggingsformer som inngår i den ordinære barnehagepraksisen. Dokumentasjonen viser også at samtykke fra foresatte er integrert i saksforløpet, og at foresatte skal samtykke før informasjon deles og før saken tas videre til andre instanser.

Henvisning til PPT fremgår ikke som en egen, isolert rutine i alt materialet, men dokumentasjon og intervjuer viser at henvisning skjer som del av en strukturert prosess gjennom BTI-modellen, primærkontaktordningen og samarbeid mellom barnehage, foresatte og PPT. Dette gir et tydelig system for å vurdere når saker skal meldes videre.

Gjennomgangen av vedtakene viser at kommunen treffer begrunnede vedtak. Vedtakene beskriver innhold, omfang, organisering og kompetanse, og klageadgang og hensynet til barnets beste er omtalt. Der det er avvik fra sakkyndig vurdering, er dette begrunnet.

Når det gjelder gjennomføringen av den spesialpedagogiske hjelpen, viser dokumentasjon og intervjuer at hjelpen ofte gis integrert i den ordinære barnehagehverdagen og i samsvar med tiltakene som er beskrevet. Samtidig fremkommer det svakheter i oppfølgingen av om hjelpen faktisk blir gjennomført som forutsatt. Intervjuene viser at spesialpedagogiske timer kan falle bort, blant annet på grunn av møter og bemanningssituasjon, og at det flere steder mangler systemer for løpende registrering av gjennomførte og bortfalte timer. Dette innebærer en risiko for at vedtak ikke oppfylles fullt ut i praksis og at barnet ikke får oppfylt sin rett til spesialpedagogisk hjelp.

Foreldrene gjøres kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og gis mulighet til å uttale

Revisjonen viser at kommunen har rutiner for å involvere foresatte før vedtak fattes. Dokumentasjonen viser at foresatte får tilsendt utkast til sakkyndig vurdering for gjennomlesing og kan melde tilbake om innholdet før vurderingen ferdigstilles. Intervjuene bekrefter at foresatte deltar i møter og involveres tidlig i prosessen når det oppstår bekymring for et barn.

Spørreundersøkelsen understøtter dette bildet. Flertallet av de foresatte som svarte med erfaring fra slike saker oppgir at de ble involvert før sakkyndig vurdering ble utarbeidet, fikk informasjon om innholdet før vedtak og opplevde å bli hørt. Revisjonen vurderer på denne bakgrunn at foreldrenes rett til informasjon og uttalelse er ivaretatt.

Årlige oversikter med innhold og resultater for den spesialpedagogiske hjelpen

Revisjonen viser at kommunen har en mal for årsrapport om spesialpedagogisk hjelp, hvor det årlig skal gis en oversikt over hjelpen barnet har mottatt, vurdering av utvikling, måloppnåelse og forslag til videre tiltak. Dette viser at kommunen har et system for å dokumentere innhold og resultater på individnivå.

Det er imidlertid mindre tydelig om kommunen utarbeider samlede, systematiske oversikter på kommunenivå som gir ledelsen et helhetlig bilde av innhold og resultater av den spesialpedagogiske hjelpen. Kommunen har oversikter over antall tilmeldinger og logopedsaker, men det fremgår i begrenset grad hvordan resultater av hjelpen oppsummeres og brukes i et styrings- og forbedringsperspektiv på tvers av barnehagene. Datagrunnlaget viser derfor at kommunen har rutiner for årlige rapporter på individnivå, men at den overordnede oversiktsfunksjonen fremstår mindre tydelig.

Det kommer også frem i spørreundersøkelsen at 2 av 4 foresatte som hadde et barn som mottok spesialpedagogisk hjelp ikke hadde fått foreldreveiledningen. Dette er noe de har krav på, så her vurderer revisjonen at gjeldende regelverk ikke er oppfylt for akkurat disse barna og foresatte.

Konklusjon

Revisjonen viser at kommunen i stor grad har etablert rutiner og praksis som ivaretar sentrale deler av retten til spesialpedagogisk hjelp. Barn kartlegges, foresattes samtykke innhentes, henvisning til PPT skjer gjennom faste samarbeidsrutiner, og vedtakene som er gjennomgått er begrunnet og inneholder de sentrale elementene regelverket krever. Foreldrene gjøres kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og gis anledning til å uttale seg før vedtak fattes.

Samtidig viser revisjonen svakheter knyttet til gjennomføringen av hjelpen i samsvar med vedtakene. Når timer faller bort uten at dette registreres systematisk, svekkes kommunens kontroll med om barnet faktisk får den hjelpen det er fattet vedtak om. Det er også uklart om kommunen har tilstrekkelig samlede årlige oversikter på kommunenivå over innhold og resultater av den spesialpedagogiske hjelpen.

På denne bakgrunn vurderes kommunens arbeid på noen områder som tilstrekkelig. Kommunen har etablert et forsvarlig system for saksbehandling og foreldremedvirkning, men har forbedringsbehov når det gjelder dokumentert gjennomføring av vedtak og samlet oversikt over resultater av hjelpen.

5.3. PPT

Revisjonskriterier:

- *Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet lovpålagte sakkyndige vurderinger.*
- *Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal bistå barnehagen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge barnehagetilbudet for barn med særlige behov.*

Utdrag fra dokumentasjon[2] og intervjuer

Den pedagogisk-psykologiske tjenestens ansvar for å utarbeide sakkyndige vurderinger og bistå barnehagene med kompetanse- og organisasjonsutvikling fremgår både av dokumentasjon og intervjuer, og beskriver en sammenhengende praksis fra tilmelding til oppfølging.

Det framgår av dokumentasjonen at PP-tjenesten har et selvstendig mandat til å utarbeide sakkyndige vurderinger, og at slike vurderinger er en forutsetning før kommunen kan fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Arbeidet er organisert som en strukturert prosess fra tilmelding til ferdig sakkyndig vurdering, der rådgiver i tjenesten utarbeider vurderingen på faglig uavhengig grunnlag. «Mal for sakkyndig

[2] BTI-modellen (oversikt og handlingsveileder), Rutine for systematisk observasjon og kartlegging i barnehagen, Regional rutine – undring, henvisning og vedtak, Primærkontakt – systemarbeid PPT, Retningslinjer for primærkontaktmøter, Mal for sakkyndig vurdering (PPT), Rutiner for oversendelse til gjennomlesing av sakkyndig vurdering, Skjema – spesialpedagogisk hjelp i barnehagene, Mal for årsrapport spesialpedagogisk hjelp, Oversikt over tilmeldinger og logopedsaker (tabell)

vurdering» viser at vurderingen skal bygge på informasjon fra flere kilder, herunder foreldre, barnehage, barnet, observasjoner og kartlegginger, og skal inneholde en samlet vurdering av barnets utbytte av det ordinære tilbudet, forutsetninger for læring, behov for tilrettelegging samt anbefalinger om tiltak, omfang og organisering av hjelpen.

Dette samsvarer med det som fremkommer i intervjuene, hvor det opplyses at den pedagogisk-psykologiske tjenesten utarbeider sakkyndige vurderinger på bakgrunn av henvisninger fra barnehagene, og at det i forkant gjennomføres observasjoner av barnet i barnehagen, ofte over flere ganger for å sikre et tilstrekkelig grunnlag. Det blir videre opplyst at funn fra observasjoner drøftes i møter mellom barnehagen og PP-tjenesten før vurderingene ferdigstilles.

Gjennomgangen av de fem innsendte sakkyndige vurderingene viser at vurderingene omfatter vurdering av barnets beste, utredning av barnets behov, konkrete målformuleringer, samt beskrivelser av organisering, omfang og kompetansebehov knyttet til hjelpen. Det fremgår også at vurderingene inneholder drøfting av i hvilken grad behovene kan ivaretas innenfor det ordinære tilbudet, men at dette i noen tilfeller er beskrevet indirekte.

I intervjuene beskrives det at sakkyndige vurderinger vanligvis utarbeides etter en prosess der barnehagen først har prøvd ut tiltak over tid, og der behovet for videre utredning vurderes i samarbeid mellom barnehage, foresatte og den pedagogisk-psykologiske tjenesten. Denne beskrivelsen gir en nærmere utdyping av prosessen som også fremgår av dokumentasjonen.

Når det gjelder PP-tjenestens rolle i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling, fremgår det av dokumentasjonen at tjenesten har en sentral funksjon i å bistå barnehagene med faglig veiledning og støtte. Arbeidet er rettet mot å styrke kompetansen hos ansatte og bidra til utvikling av pedagogisk praksis og organisering, slik at barnehagetilbudet kan tilrettelegges for barn med særlige behov innenfor det ordinære tilbudet. Bistanden kan omfatte konkretisering av tiltak, evaluering av oppfølging og støtte i arbeidet med å tilpasse tilbudet til det enkelte barn.

Dette samsvarer med det som fremkommer i intervjuene, hvor det opplyses at PP-tjenesten deltar i faste møtearenaer i barnehagene, blant annet gjennom primærkontaktordninger. I disse møtene tas undringer og problemstillinger opp, og PP-tjenesten gir råd om tiltak som barnehagene kan prøve ut. Det fremgår også at dette er en del av grunnlaget for å avklare behov og vurdere videre oppfølging, herunder eventuelle sakkyndige vurderinger.

Videre beskrives det i intervjuene at PP-tjenesten bistår barnehagene med veiledning knyttet til enkeltbarn, og at denne veiledningen kan gis både før og etter at sakkyndig vurdering er utarbeidet. Veiledningen kan omfatte forslag til tiltak og justering av praksis i barnehagen, og gjennomføres gjennom møter, dialog og oppfølging over tid.

Dokumentasjonen beskriver også at systemarbeidet fra PP-tjenesten retter seg mot barnehagenes organisering og kompetanse, og har som formål å legge til rette for tidlig innsats og tilpasning av tilbudet. Dette samsvarer med det som fremkommer i intervjuene, hvor det opplyses at PP-tjenesten deltar i tverrfaglige arenaer, blant annet gjennom småbarnsteam, der det gis støtte til barnehagene gjennom observasjon, drøfting av saker og råd om videre oppfølging.

I intervjuene fremgår det videre at PP-tjenesten også kan bidra i arbeid rettet mot hele personalgrupper, for eksempel i saker knyttet til det psykososiale miljøet. Dette kan omfatte arbeid med felles praksis, voksenrolle og organisering av barnegruppen.

Det opplyses også i intervjuene at omfanget av veiledning kan variere, ved at noen saker følges opp over tid gjennom flere møter og justeringer, mens det i andre tilfeller er mindre omfattende oppfølging etter at sakkyndig vurdering er ferdigstilt.

Når det gjelder hvordan PPT arbeider i undringsfasen og tilmeldingsfasen viser vi til det som kommer frem under kap. 5.1 og 5.2.

Spørreundersøkelsen

Svarene viser at foreldrene i hovedsak opplever prosessen knyttet til sakkyndig vurdering som god. Et flertall oppgir at de ble involvert før vurderingen ble utarbeidet, at de fikk informasjon om innholdet før vedtak ble fattet, og at deres synspunkter ble hørt og tillagt vekt i prosessen.

Samtidig er det ingen som oppgir at de ble bare delvis involvert eller ikke involvert, noe som tyder på en relativt entydig positiv erfaring blant dem som har vært i kontakt med denne delen av systemet. Det er også en andel som svarer «annet», men undersøkelsen gir ikke nærmere informasjon om hva dette innebærer.

5.3.1. Vurdering og konklusjon

Revisjonskriteriene handler om den pedagogisk-psykologiske tjenesten sikrer utarbeidelse av lovpålagte sakkyndige vurderinger, og om tjenesten bistår barnehagene i kompetanse- og organisasjonsutvikling.

Utarbeide sakkyndige vurderinger

Revisjonen viser at PP-tjenesten har etablerte systemer og rutiner for utarbeidelse av sakkyndige vurderinger. Arbeidet er strukturert gjennom faste prosesser fra tilmelding til ferdigstillelse, og det benyttes maler som sikrer at vurderingene bygger på relevante kilder og inneholder nødvendige vurderingstema. Dokumentgjennomgangen viser at vurderingene omfatter barnets beste, kartlegging av behov, mål, samt anbefalinger om omfang, organisering og kompetanse.

Gjennomgangen av sakkyndige vurderinger viser at disse i stor grad oppfyller lovkravene til innhold og kvalitet. Det er imidlertid noe variasjon i hvor tydelig det er vurdert om barnets behov kan dekkes innenfor det ordinære tilbudet.

Intervjuer bekrefter at vurderingene bygger på observasjoner og samarbeid med barnehagene og foresatte, og at det gjøres vurderinger etter at tiltak er prøvd ut. Dette understøtter at sakene er tilstrekkelig opplyst før vurdering utarbeides.

Samlet viser dette at PP-tjenesten sørger for at lovpålagte sakkyndige vurderinger utarbeides, og at det foreligger systemer og praksis som i stor grad sikrer kvaliteten på disse.

PPT skal bistå barnehagen i systemrettet arbeid

Revisjonen viser at PP-tjenesten har en aktiv rolle i barnehagenes kompetanse- og organisasjonsutvikling. Dokumentasjon og intervjuer viser at tjenesten deltar i faste møtearenaer, blant annet gjennom

primærkontaktordning og tverrfaglige team, hvor det gis veiledning knyttet til barns utvikling og pedagogisk praksis.

Videre fremgår det at PP-tjenesten gir veiledning både i enkeltsaker og på systemnivå, herunder arbeid med læringsmiljø, voksenrolle og organisering av barnegruppen. Veiledningen er rettet mot å styrke barnehagenes kompetanse og evne til å tilrettelegge innenfor ordinært tilbud.

Intervjuene viser samtidig at omfanget av oppfølging kan variere, særlig etter at sakkyndig vurdering er ferdigstilt. Dette kan medføre ulik grad av kontinuitet i den systemrettede støtten.

Samlet viser dette at PP-tjenesten bidrar i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling. Revisjonenes samlede vurdering er at slik PP-tjenesten er organisert i kommunen med primærkontakter og tverrfaglig team er en viktig bidragsyter til å sikre et barnehagetilbud til barna i kommunen er godt nok i henhold til gjeldende regelverk. Det kom frem i intervju at samarbeidet med PPT og primærkontakene opplevdes som nødvendig og positivt.

Konklusjon

Revisjonen viser at PP-tjenesten oppfyller kravet om å utarbeide lovpålagte sakkyndige vurderinger, og at vurderingene gjennomgående holder tilfredsstillende kvalitet og innhold. Videre bistår tjenesten barnehagene i kompetanse- og organisasjonsutvikling gjennom veiledning, samarbeid og deltakelse i systemrettede tiltak. PPT organisering og samarbeid med barnehagene fremstår som en viktig faktor for å ivareta utsatte barn i barnehagene. Dette gjelder særlig kommunens valg av å etablere primærkontaktene og tverrfaglig team. Den nærheten PPT har til barnehagene gjør at det er lett å få bistand og oppfølging i enkeltsaker, så vel systemsaker noe som er viktig for barnehagens arbeid med tidlig innsats og spesialpedagogisk hjelp.

6. Psykososialt miljø

Dette kapittelet fokuserer på problemstilling 1

- *Sikrer kommunen at det arbeides forebyggende med og mot barn som har behov for tidlig hjelp og støtte til utvikling og læring, herunder*
    - *Også se på om det arbeides forebyggende med det psykososiale miljøet*

Til den delen av problemstillingen som omhandler psykososialt miljø har vi i kapittel 3 utledet følgende revisjonskriterier:

- Barnehagen skal arbeide kontinuerlig for å fremme helse, trivsel, læring og lek – og forebygge utrygt miljø.
- Barnehagen skal ikke godta krenkelser (mobbing, vold, diskriminering osv.).
- Alle ansatte skal gripe inn ved krenkelser.

Utdrag fra dokumentasjon[3] og intervjuer

Barnehagens arbeid med å fremme helse, trivsel, læring og lek, samt forebygge utrygge miljøer, fremgår av både dokumentasjon og intervjuer, og beskrives som en integrert del av barnehagens daglige praksis og systemarbeid.

Det framgår av dokumentasjonen at arbeidet med det psykososiale miljøet er forankret i styringsdokumenter som «Plan-for-et-godt-psykososialt-barnehagemiljø» og «Rutine for å ivareta et trygt og godt barnehagemiljø». I disse dokumentene beskrives det at barnehagen skal arbeide systematisk og kontinuerlig for å sikre et inkluderende miljø, der barn utvikler vennskap, sosial kompetanse og opplever tilhørighet. Tilsvarende fremgår det av «Plan-mot-utestenging-og-mobbing-i-Hallingdal» og «Godt psykososialt barnehagemiljø» at forebyggende arbeid skal bidra til utvikling av empati, respekt og trygge relasjoner mellom barna.

Dokumentasjonen beskriver også hvordan arbeidet gjennomføres i praksis. I «RUTINE-FOR-A-IVARETA-EIT-TRYGT-OG-GODT-BARNEHAGEMILJØ» fremgår det at ansatte skal være til stede i barnas hverdag, og at det skal gjennomføres både systematiske og usystematiske observasjoner samt samtaler med barna. Dette understøttes av «Plan-for-et-godt-psykososialt-barnehagemiljø», hvor observasjon av samspill og endringer i atferd fremheves som en sentral del av arbeidet. Videre fremgår det av «Rutine - Psykososialt barnehagemiljø - Sundre barnehage» at arbeidet organiseres gjennom tiltak som barnesamtaler, foreldresamtaler og bruk av pedagogiske verktøy, samt samarbeid med foresatte og eksterne instanser som PPT og helsestasjon. I «Plan-for-et-godt-psykososialt-barnehagemiljø» fremgår det også at arbeidet skal evalueres jevnlig, og at tiltak skal justeres ved behov.

Dette samsvarer med det som kommer frem i intervjuene, hvor det opplyses at arbeidet med trivsel, helse, lek og læring er en del av den daglige praksisen i barnehagen. Det beskrives at ansatte er til stede i barnas lek og samspill, både inne og ute, og at struktur, forutsigbarhet og tydelige rammer, kombinert med relasjonsarbeid, er sentrale elementer i arbeidet. Videre fremgår det av intervjuene at språk, sosial kompetanse og samspill følges opp kontinuerlig gjennom både planlagte aktiviteter og spontane situasjoner, og at lek brukes som en sentral arena for læring og utvikling.

Når det gjelder barnehagens plikt til ikke å godta krenkelser, fremgår dette tydelig av dokumentasjonen. I «Plan-for-et-godt-psykososialt-barnehagemiljø» fremgår det at barnehagen har nulltoleranse mot mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Tilsvarende beskriver «Plan-mot-utestenging-og-mobbing-i-Hallingdal» at voksne har ansvar for å forebygge og stoppe mobbing og tydelig formidle til barna at utestenging er uakseptabelt. I «Godt psykososialt barnehagemiljø - delt på personalmøte 26.10.21» gis det konkrete beskrivelser av hva som regnes som krenkelser, herunder fysiske, psykiske og verbale handlinger som utestenging, ignorering og sårende kommentarer.

Videre fremgår det av «RUTINE-FOR-A-IVARETA-EIT-TRYGT-OG-GODT-BARNEHAGEMILJØ» at ansatte skal følge med på barnas trivsel og melde fra dersom de har mistanke om at et barn ikke har et trygt og godt miljø, og at det i slike tilfeller skal gjennomføres undersøkelser og iverksettes tiltak.

[3] Plan-for-et-godt-psykososialt-barnehagemiljø, Rutine for å ivareta et trygt og godt barnehagemiljø, Plan-mot-utestenging-og-mobbing-i-Hallingdal, Godt psykososialt barnehagemiljø, RUTINE-FOR-A-IVARETA-EIT-TRYGT-OG-GODT-BARNEHAGEMILJØ, Rutine - Psykososialt barnehagemiljø - Sundre barnehage, Godt psykososialt barnehagemiljø - delt på personalmøte 26.10.21, RUTINE-VED-SKJERPET-AKTIVITETPLIKT, AKTIVITETSPLAN-FOR-EIT-GODT-PSYKOSOSIALT-BARNEHAGEMILJØ-BHL-§-42, Aktivitetsplan for ansatte BHL § 43

Dette samsvarer med det som fremkommer i intervjuene, hvor det opplyses at barnehagene ikke aksepterer krenkelser, og at slike hendelser håndteres gjennom oppfølging, dialog med barna og samarbeid med foresatte. Det beskrives at ansatte følger med på barnas samspill og setter inn tiltak dersom barn ikke oppleves å ha det trygt.

Når det gjelder plikten til å gripe inn, fremgår dette av dokumentasjonen gjennom flere konkrete rutiner og planer. I «Plan-for-et-godt-psykososialt-barnehagemiljø» fremgår det at ansatte har plikt til å gripe inn ved mistanke om at et barn ikke har det trygt og godt. Dette er operasjonalisert i «RUTINE-VED-SKJERPET-AKTIVITETPLIKT», hvor det fremgår at ansatte skal melde fra til styrer ved mistanke eller kjennskap til krenkelser, og at styrer skal sørge for videre oppfølging, herunder undersøkelser og tiltak.

Videre fremgår det av «AKTIVITETSPLAN-FOR-EIT-GODT-PSYKOSOSIALT-BARNEHAGEMILJØ-BHL-§-42» og «Aktivitetsplan for ansatte BHL § 43» hvordan tiltak skal planlegges, gjennomføres og evalueres, blant annet gjennom beskrivelse av problem, tiltak, ansvar og tidspunkt for evaluering. I «RUTINE-VED-SKJERPET-AKTIVITETPLIKT» fremgår det også at ansatte skal gjennomføre samtaler med barnet og arbeide for å gjenopprette relasjoner og trygghet.

Dette samsvarer med det som fremkommer i intervjuene, hvor det opplyses at ansatte har en rolle i å gripe inn ved uønskede hendelser i samspill mellom barn, og at slike situasjoner følges opp gjennom samtaler, tiltak og samarbeid i personalgruppen.

Innsendte saker gir konkrete eksempler på hvordan arbeidet gjennomføres i praksis. I Sak 2025-609 fremgår det av dokumentasjonen at barnehagen utarbeidet en tiltaksplan med mål om å sikre barnets trivsel og trygghet. Tiltakene omfattet samarbeid med foresatte, strukturering av hverdagen gjennom dagsplaner med visuelle elementer, gjennomføring av barnesamtaler og involvering av småbarnsteam. Videre fremgår det at tiltakene var systematisk organisert med tydelig ansvarsfordeling, evalueringstidspunkt og oppfølging, blant annet ved at en fast ansatt hadde ansvar for barnet i løpet av dagen. Dokumentasjonen viser også at det ikke er beskrevet konkrete krenkelser i saken, men at tiltakene rettet seg mot trygghet, deltakelse og sosial kompetanse.

I Sak 2026-15 fremgår det av dokumentasjonen at barnehagen arbeidet videre med tiltak både på individ- og gruppenivå, med vekt på faste rutiner og forutsigbarhet. Det fremgår også at barnehagen samarbeidet med foresatte, PPT og helsesykepleier, og at det ble gjennomført møter for å vurdere videre oppfølging. Videre beskrives det at barnet fungerte godt i barnehagehverdagen og deltok i lek med andre barn. Dokumentasjonen viser ikke konkrete hendelser knyttet til krenkelser i denne saken, men beskriver oppfølging av barnets trivsel og utvikling, samt vurdering av videre tiltak. Det fremgår også at styrer hadde ansvar for oppfølging og koordinering av tiltak.

Intervjuene gir et tilsvarende bilde av praksis i barnehagene. Det opplyses at ansatte arbeider systematisk med det psykososiale miljøet og deler informasjon om barn som trenger oppfølging, slik at hele personalgruppen kan bidra. Videre fremgår det at ansatte er oppmerksomme på situasjoner hvor utfordringer kan oppstå, og at tiltak settes inn når barn ikke oppleves å ha det trygt og godt. Det beskrives også at situasjoner følges opp gjennom dialog med barn og foresatte, samt samarbeid i personalgruppen over tid.

Spørreundersøkelsen

Funnene fra spørreundersøkelsen viser et gjennomgående positivt bilde av det psykososiale miljøet i barnehagene, samtidig som det avdekkes enkelte utfordringer og forbedringsområder.

Et tydelig hovedfunn er at de fleste foreldrene opplever at barna deres trives godt i barnehagen, og at barnehagene i stor grad lykkes med å skape et trygt og inkluderende miljø. Dette understøttes også av at et klart flertall mener at ansatte som regel eller alltid griper inn når barn ikke har det bra.

Samtidig viser resultatene at en ikke ubetydelig andel barn opplever krenkelser, utestenging eller mobbing, og at relativt mange foreldre svarer «vet ikke» på spørsmål om dette.

Figur 3 viser – opplevd mobbing/utestenging

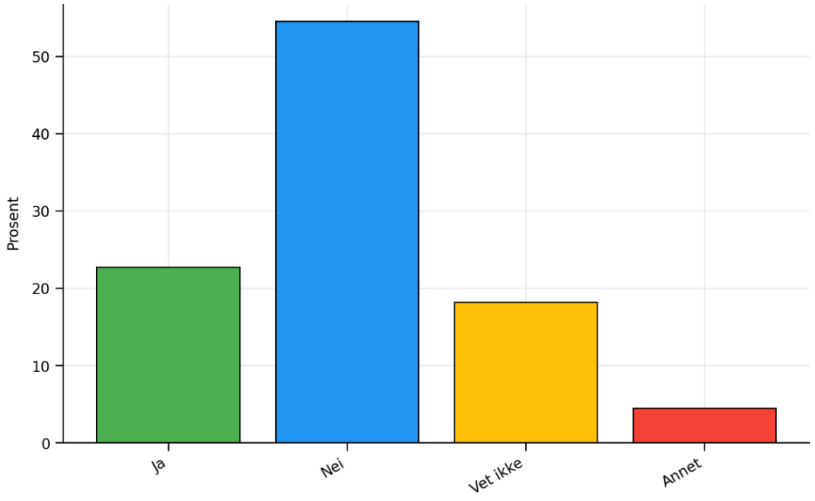

Undersøkelsen viser at 54,5 prosent (N= 24) av de som svarte oppgir at barnet ikke har opplevd krenkelser, utestenging eller mobbing. Samtidig oppgir 22,7 (N=10) prosent at barnet har opplevd dette, og en relativt høy andel svarer «vet ikke» (18,2 prosent). Dette kan tyde på at utfordringer knyttet til det psykososiale miljøet ikke alltid fanges opp fullt ut, eller at informasjonen til foresatte i slike saker kan være begrenset.

Videre gir svarene et noe uklart bilde av barnehagens oppfølging av bekymringer, særlig fordi en stor andel respondenter oppgir at de ikke vet hvordan slike saker følges opp.

Figur 4- viser hvordan foresatte opplever barnehagens oppfølging

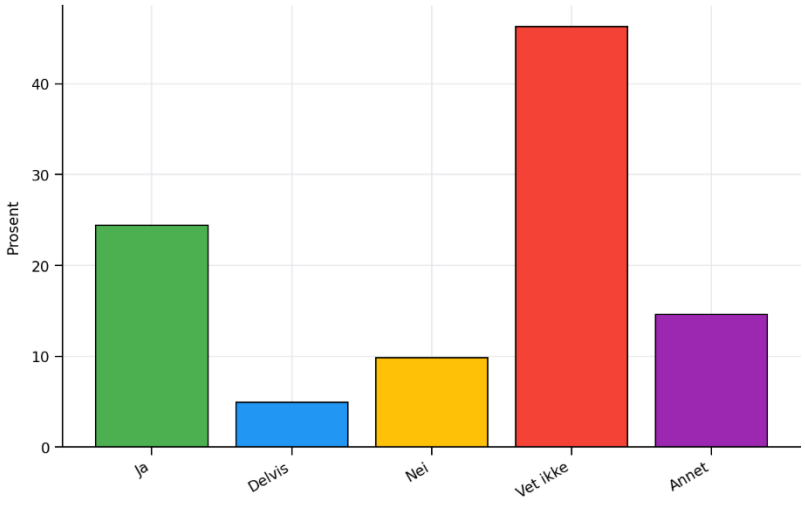

24,4 (N=10) prosent svarer at oppfølgingen var tydelig, mens 4,9 (N=2) prosent opplever at den var delvis tydelig. Samtidig er det en stor andel som svarer «vet ikke» (46,3 prosent), noe som kan skyldes at mange ikke har hatt slike saker. Dette kan indikere et behov for tydeligere kommunikasjon og mer systematisk oppfølging i saker som gjelder barns psykososiale miljø.

Funnene i spørreundersøkelsen viser at barnehagene i hovedsak fungerer godt når det gjelder å sikre et trygt og inkluderende miljø, men at det fortsatt er behov for oppmerksomhet rundt forebygging og håndtering av krenkelser samt styrking av informasjon og oppfølging i saker der det meldes bekymring.

I fritekst feltet uttrykker flere foreldre at barna blir tatt på alvor og at barnehagen følger opp bekymringer på en god måte. Dette tyder på at ansatte i stor grad er oppmerksomme på barnas trivsel og behov. Samtidig peker enkelte svar på at barn kan oppleve redusert trygghet i situasjoner der det er hyppige personalendringer eller utfordringer knyttet til ledelse.

6.1.1. Vurdering og konklusjon

Revisjonskriteriene omhandler barnehagens plikt til å arbeide kontinuerlig for et trygt og godt psykososialt miljø, ha nulltoleranse for krenkelser og sikre at ansatte griper inn ved slike hendelser.

Arbeide for å fremme helse, trivsel, læring og lek – og forebygge utrygt miljø

Revisjonen viser at barnehagen har etablert planer og rutiner som legger til rette for et systematisk og kontinuerlig arbeid med barns helse, trivsel, lek og læring. Arbeidet er forankret i overordnede planer for psykososialt miljø, og det fremgår tydelig at forebygging, inkludering og utvikling av sosial kompetanse er sentrale mål.

Dokumentasjonen viser at arbeidet er operasjonalisert gjennom observasjon, barnesamtaler, samarbeid med foresatte og bruk av pedagogiske verktøy. Innsendte saker viser at barnehagen utarbeider konkrete tiltaksplaner, følger opp barn over tid og evaluerer tiltak systematisk. Intervjuene bekrefter at dette arbeidet er integrert i den daglige praksisen, med høy grad av voksen tilstedeværelse og fokus på relasjoner og struktur.

Spørreundersøkelsen viser at de fleste foresatte som svarte opplever at barna trives og har et trygt miljø i barnehagen. Samtidig viser undersøkelsen at enkelte barn opplever krenkelser eller utestenging, og at en relativt stor andel av de foresatte som svarte er usikre på hvordan slike forhold følges opp. Dette indikerer at det fortsatt er behov for å styrke arbeidet med å avdekke og synliggjøre oppfølgingen av utfordringer i det psykososiale miljøet.

Barnehagen skal ikke godta krenkelser

Revisjonen viser at barnehagen har tydelige føringer for nulltoleranse mot krenkelser. Dette er forankret i planer og rutiner som beskriver hva som regnes som krenkelser, og hvordan slike hendelser skal forebygges, avdekkes og følges opp.

Dokumentasjonen viser at barnehagen aktivt arbeider med å forebygge krenkelser gjennom arbeid med relasjoner, sosial kompetanse og inkludering. Rutiner beskriver også hvordan ansatte skal melde fra om bekymringer og hvordan saker skal undersøkes og følges opp.

De innsendte sakene inneholder ikke konkrete eksempler på alvorlige krenkelser, men viser at barnehagen setter inn tiltak for å sikre trivsel og forebygge utrygge situasjoner. Intervjuene bekrefter at krenkelser ikke aksepteres, og at situasjoner håndteres gjennom dialog og oppfølging.

Samtidig indikerer funn fra spørreundersøkelsen at krenkelser forekommer i noen få tilfeller, og at informasjonen til foresatte om hvordan slike saker håndteres kan være varierende. Men her må revisjonen vise til at grunnet den lave svarprosenten til å trekke en konklusjon på bakgrunn av den.

Alle ansatte skal gripe inn ved krenkelser

Revisjonen viser at plikten til å gripe inn er tydelig regulert i barnehagens rutiner. Ansatte er pålagt å handle ved mistanke eller kjennskap til krenkelser, og dette er operasjonalisert gjennom rutiner for skjerpet aktivitetsplikt, meldesystemer og bruk av aktivitetsplaner.

Dokumentasjonen viser at ansvar og oppfølging er tydelig plassert, og at tiltak skal planlegges, dokumenteres og evalueres. Innsendte saker viser at barnehagen arbeider strukturert med oppfølging av barn, herunder tydelig ansvarsfordeling og planlagte evalueringer.

Intervjuene understøtter at ansatte griper inn i praksis, og at dette skjer gjennom tett oppfølging i hverdagen, dialog med barn og samarbeid med foresatte. Spørreundersøkelsen viser også at et flertall av foresatte opplever at ansatte griper inn når barn ikke har det bra.

Samtidig viser undersøkelsen at en betydelig andel foresatte av de som svarte er usikre på hvordan slike situasjoner håndteres, noe som kan tyde på behov for bedre informasjon og synliggjøring av praksis.

Konklusjon

Revisjonen viser at barnehagen har etablert systemer, rutiner og praksis som legger til rette for et kontinuerlig arbeid med å fremme trivsel, helse, lek og læring, og for å forebygge utrygge miljøer. Nulltoleranse mot krenkelser er tydelig forankret, og det foreligger klare krav til at ansatte skal gripe inn og følge opp slike hendelser.

Funn fra dokumentasjon, saker og intervjuer viser at arbeidet i stor grad er implementert i praksis, og at barnas trivsel og trygghet ivaretas gjennom systematisk og relasjonsbasert arbeid. Samtidig viser spørreundersøkelsen at krenkelser forekommer, og at informasjon og synliggjøring av oppfølging overfor foresatte kan forbedres. Men her er det viktig å fremheve at svarprosenten på undersøkelsen var lav og at man ikke kan generalisere ut fra svarene.

Til tross for dette mener revisjonen at også disse få foresattes svar må tas på alvor da ingen barn skal oppleve krenkelser eller at foresatte skal være usikre på hvordan barnehagen følger opp det psykososiale miljøet. På denne bakgrunn mener vi at kommunen bør fortsette å ha fokus på å styrke avdekking, oppfølging og kommunikasjon i saker som gjelder det psykososiale barnehagemiljøet og sikre at alle barn har det trygt og godt.

7. Bemanning

Dette kapittelet fokuserer på problemstilling 2

- *Sikrer kommunen at barnehagene i kommunen iverksetter tilstrekkelige tiltak for å rekruttere og beholde riktig og tilstrekkelig ansatte med rett kompetanse?*

Til denne problemstillingen har vi i kapittel 3 utledet følgende revisjonskriterier:

- Barnehagen skal ha en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse
- Barnehagen skal ha daglig leder med barnehagelærerutdanning eller annen høgskoleutdanning som gir barnefaglig og pedagogisk kompetanse
- Pedagogiske ledere skal ha barnehagelærerutdanning eller treårig pedagogisk høgskoleutdanning med videreutdanning i barnehagepedagogikk.
- Bemanningen skal være tilstrekkelig til å drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.
- Barnehagen skal minst ha 1 ansatt per 3 barn (<3 år) og 1 ansatt per 6 barn (>3 år).
- Kommunen kan gi dispensasjon for inntil ett år når særlige hensyn tilsier det.

Utdrag fra dokumentasjon[4] og intervjuer

Barnehagens pedagogiske og administrative ledelse, samt bemanning og kompetanse, fremgår av både dokumentasjon og intervjuer, og beskrives som et resultat av systematisk arbeid med styring, kompetanseutvikling og oppfølging av drift.

Det framgår av dokumentasjonen at kommunen arbeider systematisk med kompetanseutvikling og kvalitet i tjenestene. I «Kompetanseplan for PPT Ål» beskrives det at kommunen har mål om å sikre at ansatte har nødvendig kompetanse til å utføre oppgaver i tråd med lovverket, og at tjenestene leveres med ønsket kvalitet. Dette understøttes av «Mål kompetanseløftet», hvor det fremgår at oppvekstsektoren arbeider med utvikling av profesjonsfaglige fellesskap og systematisk refleksjon og evaluering av praksis på både individ- og systemnivå. Videre fremgår det av «Rutine for kompetanseheving og økonomisk støtte» at kommunen har etablert ordninger for utdanning, permisjon og økonomisk støtte for ansatte, med formål å legge til rette for kompetanseutvikling i organisasjonen.

I kommunens svar i revisjonskriterium skjemaet fremgår det at kommunen følger opp barnehagene gjennom tett dialog og oppfølging av drift, blant annet gjennom hyppige møter hvor barnetall, bemanning og drift blir gjennomgått. Det fremgår også at kommunen har oversikt over ansatte og kompetanse gjennom et system for registrering av stillinger og kompetanse, og at det arbeides med rekruttering gjennom felles utlysninger og løpende oppfølging av bemanningssituasjonen.

Dette samsvarer med det som fremkommer i intervjuene, hvor det opplyses at styrer har ansvar for både pedagogisk og administrativ ledelse, og at pedagogiske ledere har ansvar for det faglige arbeidet i barnegruppene og oppfølging av tiltak. Det beskrives at disse rollene inngår i den daglige driften, og at ledelsen følger opp både barn, ansatte og samarbeid med foresatte og eksterne instanser.

[4] Kompetanseplan for PPT Ål, Mål kompetanseløftet, Rutine for kompetanseheving og økonomisk støtt, Rutine for barnehagemyndigheit i Ål kommune og Tilsynsrapport - Mellombels dispensasjon frå utdanningskravet for pedagogisk leiar

Når det gjelder krav om at barnehagen skal ha daglig leder med relevant utdanning, fremgår det av dokumentasjonen at kommunen vurderer kompetanse og eventuelle dispensasjoner gjennom «Rutine for barnehagemyndigheit i Ål kommune». Her beskrives det at kommunen skal foreta en konkret vurdering av kandidatens formelle utdanning, praksiserfaring og evne til å utføre oppgaver på en forsvarlig måte. Det fremgår også at barnehagens situasjon, barnegruppens sammensetning og personalets samlede kompetanse inngår i vurderingen, og at dispensasjon kun kan gis dersom stillingen har vært utlyst og det ikke finnes kvalifiserte søkere.

Videre fremgår det av kommunens svar i revisjonskriterium skjemaet at alle barnehagene har styrere med relevant utdanning, herunder barnehagelærerutdanning og videreutdanning innen blant annet veiledning, psykososialt arbeid og ledelse.

Dette samsvarer med det som fremkommer i intervjuene, hvor det beskrives at barnehagene har en organisering med styrer og pedagogiske ledere som ivaretar henholdsvis administrativt og pedagogisk ansvar, og at disse rollene er sentrale i oppfølging av både drift og faglig arbeid.

Når det gjelder krav til pedagogiske ledere og øvrig personale, fremgår det av «Rutine for barnehagemyndigheit i Ål kommune» at kommunen vurderer kompetanse både ut fra formell utdanning og realkompetanse, inkludert praksiserfaring og egnethet. Dette understøttes av «Rutine for kompetanseheving og økonomisk støtte» og «Kompetanseplan for PPT Ål», som viser at kompetanseutvikling er et gjennomgående tema, og at det legges til rette for videreutdanning og utvikling av kompetanse i barnehagene.

Dokumentasjonen fra revisjonskriterium skjemaet viser også at barnehagene har ansatte i ulike stillingskategorier, herunder pedagogiske ledere, barnehagelærere, fagarbeidere og assistenter, og at enkelte ansatte arbeider på dispensasjon mens de er under utdanning. Det fremgår videre at disse arbeider sammen med kvalifisert personale og inngår i team, noe som gir grunnlag for å ivareta pedagogiske oppgaver i praksis.

Det kom frem i intervjuene at barnehagene har ansatte i ulike stillingskategorier, herunder pedagogiske ledere, barnehagelærere, fagarbeidere og assistenter, og at det også i flere barnehager er ansatte som arbeider på dispensasjon fra utdanningskravet. Det opplyses at ansatte på dispensasjon i flere tilfeller er i gang med barnehagelærerutdanning, og at kommunen har ordninger for å støtte utdanningsløp. Det ble imidlertid også sagt at den kommunale ordningen ikke oppleves som reell av flere ansatte. Det kom frem at flere valgte å ikke gjennomføre videreutdanning grunnet at kompensasjonen og tilretteleggingen ikke var god nok, hva gjelder inntektstap og tid til å studere. Det ble sagt fra flere at her hadde kommunen et forbedringspotensial, dersom kommunen ønsket at flere skulle ta videreutdanning og på den måte bidra til at kommunen hadde tilstrekkelig ansatte med pedagogiske ledere og fagarbeidere.

Når det gjelder dispensasjoner, fremgår det av «Rutine for barnehagemyndigheit i Ål kommune» at kommunen kan gi dispensasjon fra utdanningskrav når særlige hensyn tilsier det, og at dette skal vurderes konkret i hver enkelt sak. Det fremgår også at dispensasjon kun skal benyttes unntaksvis, og at det kan stilles vilkår om veiledning, videreutdanning og oppfølging.

Dette er ytterligere konkretisert i «Tilsynsrapport - Mellombels dispensasjon frå utdanningskravet for pedagogisk leiar», hvor det fremgår at søknader om dispensasjon behandles som enkeltvedtak, og at barnehagemyndigheten skal sørge for at saken er tilstrekkelig opplyst. Det fremgår at vurderingen omfatter kontroll av utlysning, søkerliste, kvalifikasjoner og barnehagens bemanning og kompetanse, samt at dispensasjon gis for en begrenset periode på inntil ett år.

Tabell 6 - Oversikt over ansatte på dispensasjon

Nr. = ansatt	Barnehage	Stilling / status	Beskrivelse
1	Sundre barnehage	100% dispensasjon	Ferdig med to år på barnehagelærerutdanning. Arbeider sammen med pedagogisk leder i 50% stilling med utdanning.
2	Sundre barnehage	60% dispensasjon	3. året på barnehagelærerutdanning. Arbeider sammen med pedagogisk leder i 100% stilling med utdanning.
3	Torpo barnehage	100% dispensasjon	Fagarbeider. Skal starte på barnehagelærerutdanning. Arbeider med pedagogisk leder i 100% stilling.
4	Sando barnehage	60% dispensasjon	2. året på barnehagelærerutdanning. Arbeider med pedagogisk leder i 100% stilling.
5	Sando barnehage	40% dispensasjon	2. året på barnehagelærerutdanning. Arbeider med pedagogisk leder i 100% stilling.
6	Nordbygdene barnehage	100%	Barnehagelærer. Fagarbeider.
7	Skattebøl barnehage	60% dispensasjon	3. året på barnehagelærerutdanning. Arbeider med pedagogisk leder i 40% stilling.
8	Skattebøl barnehage	100%	Bachelor i psykologi og psykisk helse. 100 timer praksis i barnehage.
9	Skattebøl barnehage	100%	Barnehagelærer. Fagarbeider. Arbeider med pedagogisk leder i 100% stilling.

«Tabell 6 - Oversikt over ansatte på dispensasjon» gir en konkret oversikt over ansatte på dispensasjon i ulike barnehager, med opplysninger om utdanningsstatus og organisering av arbeidet, herunder at ansatte på dispensasjon arbeider sammen med pedagogiske ledere med relevant utdanning.

Dette samsvarer med det som fremkommer i intervjuene, hvor det opplyses at dispensasjon benyttes blant annet som følge av rekrutteringsutfordringer, og at ansatte på dispensasjon inngår i det daglige arbeidet sammen med kvalifisert personale.

Når det gjelder bemanning, fremgår det av dokumentasjonen i revisjonskriterium skjemaet at kommunen følger opp barnehagenes bemanning gjennom løpende dialog og møter, og at det er etablert systemer for å ha oversikt over ansatte og kompetanse. Det fremgår videre at kommunen følger bemanningsnormen, hvor det skal være minst én ansatt per tre barn under tre år og én ansatt per seks barn over tre år. I «Rutine for barnehagemyndigheit i Ål kommune» fremgår det også at vurderinger av bemanning og kompetanse inngår i vurderingen av barnehagens samlede tilbud, herunder barnegruppens sammensetning og behov.

Dette samsvarer med det som fremkommer i intervjuene, hvor det opplyses at bemanningen formelt er i tråd med gjeldende normer, samtidig som det beskrives at bemanningen i praksis påvirkes av forhold som møter, planleggingstid, fravær og vikarbehov. Videre fremgår det at det benyttes vikarer ved fravær, men at tilgangen kan variere, og at bemanningen i perioder kan være sårbar. Det kunne hende de var to voksne på 18 barn og dersom en måtte skiftes på ville en voksen være igjen med 17 barn. Som nevnt over under kap. 5 gikk dette også ut over muligheten til å oppfylle spesialpedagogikk hjelp til enkeltbarn. Det beskrives

også at styrer i enkelte situasjoner deltar i arbeid i avdeling for å dekke opp for manglende bemanning, samtidig som det administrative og pedagogiske ansvaret ivaretas. Det fremgår at dette påvirker hvor mye tid de er til stede sammen med barna i løpet av dagen. Samtlige nivå vi snakket med uttrykte at dette gikk ut over både hvilket tilbud og oppfølging som kunne gis til barna i løpet av dagen.

I intervjuene ble det også opplyst at det brukes vikarer ved fravær, men at tilgangen på vikarer varierer og kan være begrenset. Erfaringene med vikarer beskrives som ulike, og dette påvirker hvordan oppgaver løses i hverdagen.

Spørreundersøkelsen

Funnene om kompetanse og bemanning i spørreundersøkelsen viser et delt bilde. På den ene siden vurderer foreldrene som svarte de ansattes kompetanse relativt positivt. Når respondentene blir spurt om de ansatte har relevant kompetanse til å ivareta barnas behov, svarer 40,9 prosent «i stor grad» og 50,0 prosent «i noen grad». Dette tyder på at foreldrene i hovedsak har tillit til de ansattes faglige kompetanse.

På den andre siden fremstår bemanning som et tydeligere utfordringsområde. På spørsmålet om barnehagen har tilstrekkelig bemanning i hverdagen, svarer bare 18,2 prosent (N=8) «i stor grad», mens 50,0 prosent (N = 22) svarer «i noen grad» og 25,0 prosent (N=11) «i liten grad». Dette tyder på at mange foreldre som svarte opplever at bemanningen ikke er fullt ut tilfredsstillende i det daglige.

Figur 5 – om foreldrene opplever at barnehagen har tilstrekkelig bemanning

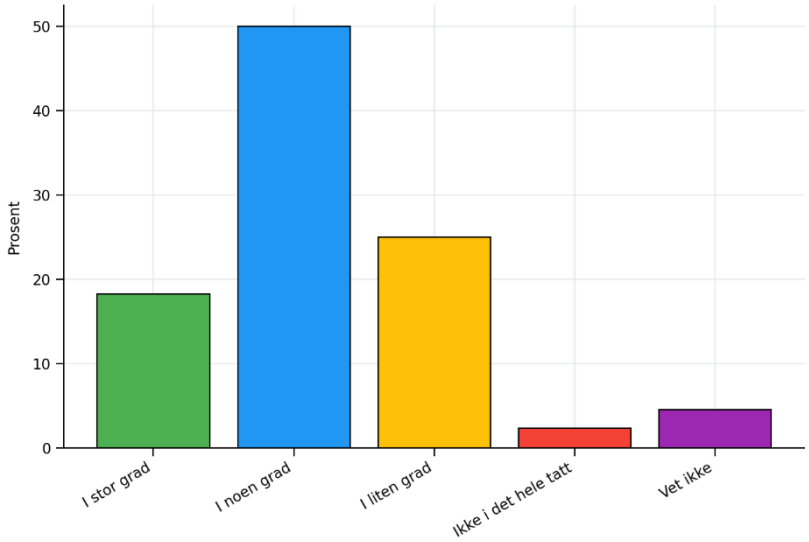

Svarene om stabilitet blant ansatte peker i samme retning. Her svarer 27,3 prosent (N=12) at de opplever stabilitet i stor grad, mens 50,0 prosent (N=22) svarer i noen grad og 20,5 prosent (N=9) i liten grad. Dette indikerer at utskifting og endringer i personalgruppen oppleves som en utfordring for en del foreldre som svarte, og at stabiliteten ikke er like sterk som kompetansevurderingen isolert sett kan tyde på.

Figur 6 – foreldres opplevelse av stabilitet blant ansatte

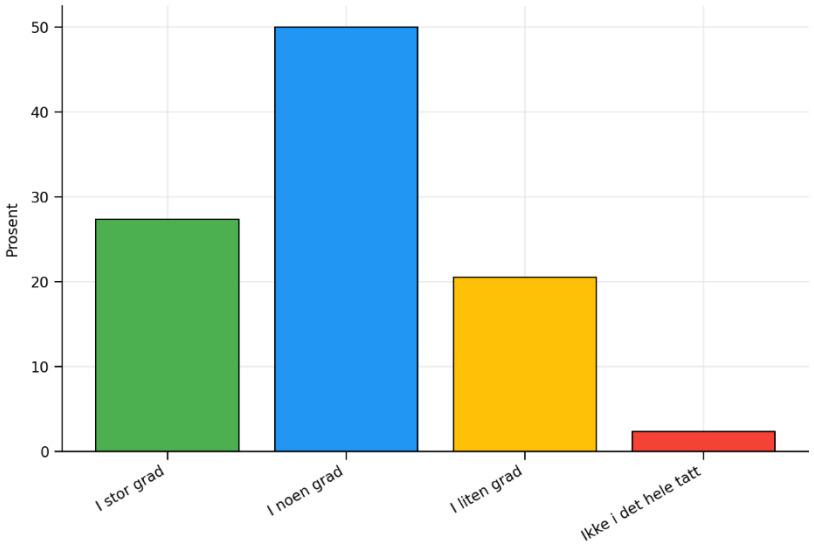

Spørreundersøkelsen viser at foreldrene som svarte i stor grad opplever at de ansatte har relevant kompetanse, men at det samtidig er utfordringer knyttet til bemanning og stabilitet. Det overordnede bildet er derfor at kvaliteten i personalets kompetanse vurderes bedre enn rammene for å bruke denne kompetansen i en stabil og tilstrekkelig bemannet hverdag.

I feltet for fri tekst i spørreundersøkelsen kommer det frem fra flere av respondentene som svarte utfordringer knyttet til bemanning. Det uttrykkes et ønske om flere ansatte med relevant utdanning i barnehagene, og det oppleves at voksentettheten ikke alltid er tilstrekkelig. Samtidig fremheves det at de ansatte gjør en stor innsats innenfor de rammene de har. Det beskrives også situasjoner der ansatte flyttes mellom avdelinger, noe som oppleves som frustrerende og som kan svekke kontinuiteten i tilbudet.

Det generelle inntrykket av de ansatte er positivt. Flere respondenter trekker frem at de ansatte gjør en svært god jobb og viser stor innsats i arbeidet med barna. Samtidig pekes det på behov for tilstrekkelig språklig kompetanse for å sikre god kommunikasjon med barn og foreldre.

Noen av svarene peker på utfordringer knyttet til ledelse og organisering. Det uttrykkes at barnehagene gjør så godt de kan ut fra tilgjengelige ressurser, men at det kan oppstå hindringer på høyere nivå i systemet. Det gis også uttrykk for at utskifting av ansatte kan være høy, og at dette påvirker stabiliteten og opplevd trygghet i barnehagen. Variasjoner mellom avdelinger trekkes også frem, særlig når det gjelder stabilitet og bemanning.

7.1.1. Vurdering og konklusjon

Revisjonskriteriene omhandler om barnehagen har forsvarlig ledelse, tilstrekkelig og riktig kompetanse i ledelse og pedagogiske stillinger, samt om bemanning og bemanningsnorm overholdes, inkludert bruk av dispensasjoner.

Barnehagen skal ha en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse

Revisjonen viser at kommunen har etablert systemer for oppfølging av barnehagene gjennom jevnlig dialog, møter og oversikt over bemanning og kompetanse. Styrerrollen er tydelig definert med ansvar for både pedagogisk og administrativ ledelse, og dette følges opp i praksis.

Intervjuene viser samtidig at styrere og pedagogiske ledere i perioder må delta i den daglige driften for å dekke opp for mangel på bemanning. Dette kan påvirke kapasiteten til å ivareta ledelsesoppgaver fullt ut. Samlet sett er det etablert strukturer for forsvarlig ledelse, men sårbarhet i bemanningen kan påvirke utøvelsen av ledelsen.

Daglig leders kompetanse

Dokumentasjonen viser at barnehagene har styrere med relevant barnehagefaglig utdanning, i tråd med kravene. Flere har også tilleggsutdanning innen ledelse og pedagogiske fagområder. Revisjonen vurderer at kompetansekravet til daglig leder er oppfylt.

Pedagogiske ledere kompetanse

Revisjonen viser at kommunen har pedagogiske ledere med nødvendig utdanning, men også at flere stillinger er besatt med ansatte på dispensasjon. Disse er i flere tilfeller under utdanning og arbeider sammen med kvalifiserte pedagoger.

Ordningen bidrar til å opprettholde drift, men innebærer samtidig at ikke alle pedagogiske lederstillinger fullt ut er besatt av formelt kvalifisert personale. Intervjuene viser også utfordringer knyttet til rekruttering og gjennomføring av videreutdanning.

De ble sagt i intervju at kommunens tilbud til etter- og videreutdanning ikke er godt nok til at alle som ønsker å takke ja til videreutdanning har anledning til å benytte seg av tilbudet. Det pekes da både på økonomisk kompensasjon og tilrettelegging/fleksibilitet for gjennomføring. Det gjelder særlig tilrettelegging av tid til studie og gjennomføring av praksis. Det ble sagt at kommunen har en ordning og at den er finansiert av Utdanningsdirektoratet. Kommunen har ellers i liten grad dokumentert tiltak som legger til rette for videreutdanning. Kommunen har også vansker med å rekruttere pedagogiske ledere, selv om kommunen har et uttalt behov for flere pedagogiske ledere. Revisjonen mener at det at kommunen i begrenset grad tilrettelegger for videreutdanning svekker kommunens mulighet til å dekke kompetansebehovet, og fremstår som lite konsistent.

Dispensasjon

Revisjonen viser at kommunen har etablerte rutiner for å behandle dispensasjoner. Dispensasjoner vurderes konkret, gis for avgrensede perioder og det stilles vilkår om oppfølging og kompetanseheving.

Dokumentasjonen viser at dispensasjoner brukes i flere barnehager, i hovedsak knyttet til rekrutteringsutfordringer. Bruken fremstår som regulert og i tråd med regelverket, men omfanget indikerer et vedvarende behov for dispensasjoner.

Bemanning

Revisjonen viser at kommunen har systemer for å følge opp bemanning, og at bemanningen formelt sett planlegges for å være tilstrekkelig. Samtidig viser intervjuer og spørreundersøkelsen at bemanningen i praksis oppleves som sårbar.

Det fremgår at fravær, møter og planleggingstid reduserer antall ansatte til stede i barnegruppen, og at dette kan påvirke kvaliteten i tilbudet og oppfølgingen av barna. Begrenset tilgang på vikarer forsterker utfordringen. Dette innebærer at den faktiske bemanningen i perioder ikke er tilstrekkelig til å sikre en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet, samt i sikre at barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp får oppfylt sin rett.

Bemanningsnormen

Revisjonen viser at kommunen følger opp bemanningsnormen og at barnehagene formelt er bemannet i tråd med kravene. Samtidig viser intervjuene at normoppfyllelse i praksis kan variere gjennom dagen som følge av fravær, møter og organisering av arbeidet.

Dette innebærer at normkravet ikke alltid er oppfylt i den faktiske bemanningen i barnegruppen til enhver tid.

Konklusjon

Revisjonen viser at barnehagene har etablerte systemer for ledelse, kompetanse og bemanning, og at kravene til styrerkompetanse og håndtering av dispensasjoner er oppfylt. Det er også lagt til rette for kompetanseutvikling og planlagt bemanning.

Kommunen har også etablert en ordning som bidrar til å opprettholde drift, men funnene viser at flere pedagogiske lederstillinger ikke er besatt av formelt kvalifisert personale. Samtidig peker intervjuene og dokumentasjon på både rekrutteringsutfordringer og en ordning for etter- og videreutdanning som i begrenset grad er tilstrekkelig tilrettelagt, særlig når det gjelder økonomisk kompensasjon og fleksibilitet knyttet til tid, studieprogresjon og praksis. Dette svekker kommunens mulighet til å dekke sitt eget uttalte behov for pedagogiske ledere, og fremstår som lite sammenhengende.

På denne bakgrunn anbefales det at kommunen styrker tilretteleggingen for etter- og videreutdanning. Videre bør kommunen i større grad dokumentere og systematisere tiltak for kompetanseheving, slik at disse i praksis understøtter rekruttering og bidrar til å dekke behovet for kvalifisert pedagogisk personale.

Samtidig viser revisjonen at det er utfordringer knyttet til bemanning og stabilitet i den daglige driften. Bruk av dispensasjoner, begrenset tilgang på kvalifisert personale og sårbar bemanning medfører at kravene til pedagogisk bemanning og tilstedeværelse ikke alltid oppfylles i praksis. Dette påvirker både ledelsesutøvelse, det pedagogiske tilbudet til barna og muligheten til å oppfylle vedtak om spesialpedagogisk hjelp.

8. Oppsummering og konklusjon

Problemstilling 1

- *Sikrer kommunen at det arbeides forebyggende med og mot barn som har behov for tidlig hjelp og støtte til utvikling og læring, herunder*
    - *Også se på om det arbeides forebyggende med det psykososiale miljøet*

Problemstillingen omhandler om kommunen sikrer at det arbeides forebyggende med og for barn som har behov for tidlig hjelp og støtte til utvikling og læring. Vurderingen bygger på om kommunen har etablert systemer, praksis og oppfølging som bidrar til tidlig identifisering og iverksetting av tiltak.

Revisjonen viser at kommunen har etablert tydelige strategiske føringer og systemer for tidlig innsats, herunder bruk av kartlegging, BTI-modellen, tverrfaglig samarbeid og oppfølging i barnehagenes daglige praksis. Dokumentasjon og intervjuer viser at barnas behov fanges opp tidlig og følges opp gjennom tiltak innenfor ordinært tilbud og ved behov gjennom spesialpedagogisk hjelp.

Samtidig viser kommunen/barnehagene svakheter i gjennomføringen av vedtak om spesialpedagogisk hjelp, blant annet ved at timer kan falle bort uten systematisk registrering. Det er også i begrenset grad dokumentert hvordan kommunen følger opp kvalitet og effekt av tidlig innsats samlet på tvers av barnehagene.

Denne delen av problemstillingen 1 er om kommunen sikrer et forebyggende arbeid med det psykososiale miljøet. Revisjonen viser at barnehagene har etablerte planer, rutiner og praksis som understøtter systematisk arbeid med trivsel, inkludering og forebygging av utrygge miljøer. Nulltoleranse mot krenkelser og plikt til å gripe inn er tydelig regulert og etterleves i praksis.

Spørreundersøkelsen viser samtidig at noen foresatte opplever krenkelser eller er usikre på oppfølgingen. Lav svarprosent gir begrenset grunnlag for generalisering, men peker på behov for bedre synliggjøring og informasjon.

Konklusjon

Kommunen har etablert systemer og praksis som legger til rette for forebyggende arbeid og tidlig innsats for barn med behov for støtte til utvikling og læring. Samtidig viser funnene svakheter i gjennomføringen og oppfølgingen av enkelte tiltak, særlig knyttet til spesialpedagogisk hjelp og samlet kvalitetsoppfølging.

På denne bakgrunn vurderer revisjonen at kommunen sikrer at det arbeides forebyggende med og for barn som har behov for tidlig hjelp og støtte til utvikling og læring, men at det på noen områder er behov for forbedringer hva gjelder systematisering og kvalitetsoppfølging, dokumentert gjennomføring av vedtak og samlet oversikt over resultater av hjelpen.

Revisjonen viser også at kommunen har etablert systemer og praksis som legger til rette for forebyggende arbeid med det psykososiale miljøet i barnehagene. Samtidig som det er svakheter knyttet til synliggjøring og oppfølging i enkelte saker. På denne bakgrunn mener revisjonen kommunens arbeid på område som godt, men at de likevel må ha fokus på å styrke avdekking, oppfølging og kommunikasjon i saker som gjelder det psykososiale barnehagemiljøet og sikre at alle barn har det trygt og godt.

Problemstilling 2

Sikrer kommunen at barnehagene i kommunen iverksetter tilstrekkelige tiltak for å rekruttere og beholde riktig og tilstrekkelig ansatte med rett kompetanse?

Problemstillingen gjelder om kommunen sikrer at barnehagene iverksetter tilstrekkelige tiltak for å rekruttere og beholde ansatte med riktig og tilstrekkelig kompetanse.

Revisjonen viser at kommunen har etablert systemer for oppfølging, rekruttering og kompetanseutvikling, herunder oversikt over bemanning og ordninger for videreutdanning. Samtidig er barnehagene i betydelig grad avhengige av dispensasjoner, og flere ansatte i pedagogiske stillinger mangler fullført formell kompetanse. Det fremgår også at tiltak for videreutdanning i begrenset grad oppleves som tilstrekkelige.

Revisjonen viser også at rekrutteringsutfordringer, bruk av dispensasjoner, begrenset tilrettelegging for videreutdanning og sårbar bemanning medfører at kommunen i praksis ikke fullt ut sikrer tilstrekkelig og riktig kompetanse i alle barnehager, og at bemanningskrav ikke alltid oppfylles i den daglige driften.

Videre viser funnene at bemanningen i praksis er sårbar, med variasjon i faktisk tilstedeværelse og begrenset tilgang på vikarer. Dette påvirker både stabilitet og kvalitet i tilbudet.

Konklusjon

Revisjonen mener at kommunen har etablerte tiltak for rekruttering og kompetanseutvikling, og oppfyller formelle krav til ledelse og håndtering av dispensasjoner.

Kommunen legger imidlertid ikke i tilstrekkelig grad til rette for etter- og videreutdanning, noe som innebærer at ikke alle ansatte som ønsker kompetanseheving har reell mulighet til å gjennomføre dette. Dette svekker kommunens evne til å rekruttere og beholde pedagogiske ledere, og bidrar til at kompetansebehovet ikke dekkes i tilstrekkelig grad.

Videre viser funnene at tiltakene ikke i tilstrekkelig grad sikrer stabil tilgang på kvalifisert personale eller en robust bemanning i praksis. Omfattende bruk av dispensasjoner, sårbar bemanning og begrenset effekt av kompetansetiltak trekker i samme retning.

9. Anbefalinger

Med bakgrunn i vår gjennomgang vil vi anbefale kommunen ved Rådmannen følgende:

- å styrke systematisk oppfølging og kvalitetsvurdering av tidlig innsats på tvers av barnehagene, for å sikre mer enhetlig praksis og bedre dokumentert effekt.
- etablere tydelige rutiner for å følge opp at vedtak om spesialpedagogisk hjelp gjennomføres som forutsatt, herunder også registrering av gjennomførte og bortfalte timer.
- utvikle bedre samlede oversikter over innhold og resultater av den spesialpedagogiske hjelpen på kommunenivå, slik at dette kan brukes aktivt i styring og forbedringsarbeid.
- styrke arbeidet med rekruttering og stabilisering av kvalifisert personale, blant annet ved å forbedre tilretteleggingen for videreutdanning og redusere behovet for dispensasjoner.
- sikre en mer robust bemanningssituasjon i barnehagene, slik at tilstrekkelig bemanning opprettholdes gjennom hele dagen.
- videreutvikle et allerede godt arbeid med det psykososiale miljøet ved å styrke avdekking, oppfølging og informasjon til foresatte i alle tilfeller som gjelder krenkelser.

Et utkast til rapport har blitt oversendt Rådmannen til uttalelse. Rådmannen uttalelse datert 16.07.2026 er vedlagt rapporten.

Drammen, den 20. august 2026.

Even Tveter	Frode Hegstad Christoffersen	Ann Heidi Jebsen
Prosjektmedarbeider	Oppdragsansvarlig	Prosjektleder

Referanser

LOV 2018-06-22 nr 83, Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
L17.06.2005 nr. 64 Lov om barnehage (barnehageloven)
L10.02.1967 Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven).

Utdanningsdirektoratets Veilederen Spesialpedagogisk hjelp
Barnehagemiljø | udir.no

Innsendte dokumenter

Oppvekst 2030 – strategidokument
Overgangsplan for oppvekstsektoren i Ål kommune
Årshjul for oppvekstsektoren (barnehageaktiviteter 2025/2026)
Årsplan for Skattebøl barnehage
Årsplan for Sundre barnehage 2025–2026
Årsplaner for øvrige barnehager (felles mal)

Plan for et godt psykososialt barnehagemiljø
Plan mot utestenging og mobbing i Hallingdal
Godt psykososialt barnehagemiljø (presentasjon/dokument)
Rutine for å ivareta et trygt og godt barnehagemiljø
Rutine – Psykososialt barnehagemiljø (Sundre barnehage)
Rutine ved skjerpet aktivitetsplikt
Aktivitetsplan for eit godt psykososialt barnehagemiljø (BHL § 42)
Aktivitetsplan for ansatte (BHL § 43)

BTI-modellen (oversikt og handlingsveileder)
Rutine for systematisk observasjon og kartlegging i barnehagen
Regional rutine – undring, henvisning og vedtak
Primærkontakt – systemarbeid PPT
Retningslinjer for primærkontaktmøter

Mal for sakkyndig vurdering (PPT)
Rutiner for oversendelse til gjennomlesing av sakkyndig vurdering

Skjema – spesialpedagogisk hjelp i barnehagene
Mal for årsrapport spesialpedagogisk hjelp

Oversikt over tilmeldinger og logopedsaker (tabell)

Rutine for barnehagemyndighet i Ål kommune
Tilsynsrapport – midlertidig dispensasjon fra utdanningskrav for pedagogisk leder
Oversikt over ansatte på dispensasjon

Kompetanseplan for PPT Ål
Mål for Kompetanseløftet
Rutine for kompetanseheving og økonomisk støtte

Rutine – nettverk for foresatte i Ål kommune
Rutiner for brukermedvirkning
Innkallinger og referater fra personalmøter
Innkallinger til styrermøter
PP-presentasjon fra planleggingsdager (Sundre barnehage)

Dokumentasjon knyttet til samarbeidsverktøy:
Undringsskjema
Undringssamtale med barn og foresatte
Kontaktbarometer og oppsummering
Sosiogram
Samtykkeskjema (BTI)
m.m

Innsendte enkeltsaker:
Sak 2025-609
Sak 2026-15

Gjennomgåtte vedtak om spesialpedagogisk hjelp (sak 2023–2025)

Intervjudata
Spørreundersøkelse blant foresatte

Vedlegg 1 – Uttalelse fra kommunedirektøren

Rådmannens uttalelse til rapport, datert 16.07.2026

Ål kommune

VIKEN KOMMUNEREVISJON IKS

Postboks 4197
3005 DRAMMEN

Offl. § 13, jf. Bvl. § 31-1

Dykkar ref.	Vår ref.	Dato
	2025/3100-8	16.07.2026

Uttale frå rådmannen av høyringsutkast til forvaltningsrevisjonsrapport for barnehageområdet

Rådmannen meiner rapporten gir eit i hovudsak balansert bilete av barnehagesektoren i Ål kommune.
Det er positivt at revisjonen konkluderer med at kommunen har etablerte system, rutinar og samarbeidsstrukturar som i stor grad sikrar tidleg innsats, spesialpedagogisk hjelp, eit godt psykososialt miljø og oppfølging av barn med særlege behov.
C:\Users\karsten\AppData\Local\Temp\D_218823-P-1-R\HÅ_ringsutkast - Rapport - Spesialpedagogiskhjelp, psykososialt miljÃ¸ og bemaning.pdf.pdf
Samtidig peikar rapporten på fleire område der kommunen kan vidareutvikle praksisen, mellom anna når det gjeld dokumentasjon, kvalitetsoppfølging og rekruttering av kvalifisert personale. Rådmannen deler vurderinga av at dette er område det er viktig å arbeide vidare med. C:\Users\karsten\AppData\Local\Temp\D_218823-P-1-R\HÅ_ringsutkast - Rapport - Spesialpedagogiskhjelp, psykososialt miljÃ¸ og bemaning.pdf.pdf

Når det gjeld kompetanseutvikling og vidareutdanning, vil rådmannen understreke at kommunen legg til rette for utdanning og kompetanseheving innanfor dei rammene som gjeld, og så langt det er mogleg å kombinere med forsvarleg drift av tenestene. Kommunen nyttar dei støtteordningane som finst og søkjer å finne gode løysingar for den enkelte

Torget 1 , 3570 ÅL
www.aal.kommune.no
postmottak@aal.kommune.no
Tlf.: 32 08 50 00
Org.nr: 864952992
Bankgiro: 2320.20.29531

HALLINGDAL

medarbeidaren. C:\Users\karsten\AppData\Local\Temp\D_218823-P-1-R\HÃ_ringsutkast - Rapport - Spesialpedagogiskhjelp, psykososialt miljÃ¸ og bemaning.pdf.pdf
Det er likevel rådmannen si vurdering at utfordringane knytte til rekruttering av pedagogisk personale ikkje berre er lokale. Mange kommunar opplever mangel på kvalifiserte søkjarar til barnehagesektoren, og dette er ei nasjonal utfordring. Auka støtteordningar og lokal tilrettelegging er viktige tiltak, men vil åleine ikkje løyse den grunnleggjande utfordringa med at det er for få kvalifiserte fagpersonar tilgjengelege.

Rådmannen vil også peike på at denne typen forvaltningsrevisjonar er ressurskrevjande. Prosjektet har kravd omfattande dokumentinnsamling, intervju og oppfølging frå leiarar og tilsette både i barnehagane, PP-tenesta og i administrasjonen. Den samla ressursbruken frå kommunen si side kjem i tillegg til ressursane som revisjonen nyttar. Rådmannen er derfor oppteken av at omfanget og innretninga på forvaltningsrevisjonar står i eit rimeleg forhold til den nytten dei gir, særleg i sektorar som allereie opplever press på bemanning og kapasitet.

Rådmannen vil nytte rapporten og revisjonen sine tilrådingar som grunnlag for vidare utvikling av tenestene. Samstundes er det viktig å framheve at rapporten også dokumenterer mykje godt arbeid og mange velfungerande system i kommunen, og at revisjonen samla sett stadfestar at kommunen i stor grad oppfyller sitt ansvar på området.

Med helsing

Karsten Popp Dideriksen
rådmann
Elektronisk utan signatur

Kopi til:
Sissel Skrindo
Marie Bjørke

Vi kan kommuner

Viken kommunerevisjon IKS
Org.nr.: 985 731 098 MVA
post@vkrevisjon.no | vkrevisjon.no

Hovedkontor - Drammen
Postadresse: Postboks 4197, 3005 Drammen
Besøksadresse: Øvre Eiker vei 14, 3048 Drammen

Avdelingskontor - Hønefoss
Postadresse: Postboks 123, Sentrum, 3502 Hønefoss
Besøksadresse: Osloveien 1, 3511 Hønefoss

Avdelingskontor - Follo
Postadresse: Postboks 173, 1401 Ski
Besøksadresse: Parkaksen 7, 1400 Ski

Avdelingskontor - Hallingdal
Besøksadresse: Alfarvegen 117, 3540 Nesbyen